Թ. ՏԱՐԻ 2677 | ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 23 ԲԱՂՈՑ 4385 | 31 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1892 | 24 ՃԷՄԱԶԻԷԼ ԱՒԷՐ 1310 | ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه ده غلطه ده آره وك غزته سى اداره سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլոյ համար	Տարեկան		150
» »	Վեցամսեայ		75
» »	Եռամսեայ		40
Օտար երկիրներէ	Տարեկան	Ֆրանք	56
» »	Վեցամսեայ		28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր.	Տարեկան Օսմ. Ոսկի		2
Գաւառաց բաժանորդաց ծախքը միօրինակ		Դրուշ	50

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր:

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏ. 31/12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ

Գ.

ՎԱՂԸ ՍԿՍՈՂ ՏԱՐԻՆ 1893՞ Է ԹԷ 1897

Լոկ զուգադիպութիւ՞ն մ'էր Ծննդեան տօնն այս ժամանակիս պատահիլն: Արդեօք քրիստոնեայ եկեղեցին կը փափաքէ՞ր քրիստոնէական կերպարան մը տալ արդէն հաստատուած հանդէսներուն, երբ կռապաշտք կը տօնէին վերադարձն նիւթական Արեգական, քրիստոնեայք չէի՞ն կրնար պատշաճաբար տօնել ծնունդն Քրիստոսի:

Շատ շուայտութիւնք տեղի կ'ունենային այս տօներուն առթիւ, հեթանոսական սովորութիւններ որոցմէ քրիստոնեայն պարտէր զգուշանալ: Արդեօք Ծննդեան տօնը չէ՞ր կրնար ծառայել քրիստոնեայն փորձութենէ պահելու, և իւր ուշադրութիւնը լաւագոյն խորհուրդներու դարձնելու:

Կանգ չպիտի առնունք քննել հոս տարբեր հաւանականութիւններն: Այս բոլոր խորհրդածութիւններ կրնան իրենց ազդեցութիւնն ունեցած ըլլալ քրիստոնեայ մտաց վրայ, և տարակոյս չկայ թէ հեթանոսական սովորութիւններէն ոմանք սպրդած են, թէեւ բարեփոխեալ կերպարանօք, քրիստոնէական կենաց մէջ: Այս հեթանոսական տօներու առթիւ ընծաներ կը փոխանակուէին, ինչպէս ընծաներ կը փոխանակուին մինչեւ ցայսօր Ծննդեան տօնին առթիւ. և քրիստոնեայն կը նկատէ զայն իբր յիշատակ մը, նշանակ մը այն մեծ ընծային որ տրուեցաւ աշխարհի յանձին Յիսուսի Քրիստոսի: Այսպիսի օրինակներ շատ կան:

* * *

Ո՛չ թէ միայն Քրիստոսի ծննդեան ամիսը կամ օրն անստոյգ է պատմական քննադատութեան առջեւ, այլ թերեւս նոյնքան անստոյգ է տարին: Փրկչական կը կոչենք մեր գործածած թուականն և այնպէս կը համարինք թէ կը սկսի Քրիստոսի ծննդէն. բայց տարակոյս չկայ այժմ թէ քիչ շատ սխալ է այդ թուական: Ո՛չ թէ 1892 այլ հաւանականաբար 1896 կամ 97 տարի անցած են Ս. ծննդէն ի վեր, իբր չորս տարւոյ տարբերութիւն մը: Այս թուականաց պատմութիւնն հետաքրքրական է, բայց երկար: Շուտափոյթ ակնարկ մը միայն ձգենք մեք:

* * *

Ներկայ քրիստոնէական թուականը կը համապատասխանէ Հռովմ քաղաքի հիմնարկութեան 754 թուականին: Տիոնեսիոս անուամբ կրօնաւոր մ'էր որ առաջին անգամ հաստատեց այս թուականը Զ. դարուն մէջ: Ը. դարուն մէջ էր միայն որ սկսաւ գործածական ըլլալ: Յետ սակաւուց փէփէն և Շառլմանը սկսան գործածել զայն պետական պաշտօնագրաց մէջ: Տիոնեսիոս սխալ ըրած էր իւր հաշիւ, և մինչեւ ցարդ մեք իւր սխալը կը շարունակենք:

Զենք մեղադրեր սակայն զՏիոնեսիոս. գիւտին գործ չէր, գիւտին գործ չէ հիմակ իսկ ցոյց տալ այդ սխալ, բայց գէթ ամենէն ակներեւ բացատրութիւն մը յիշենք:

Հերովդէս մեռաւ 750ին (Հռովմի թուականը), Բաղարջակերաց տօնէն անմիջապէս առաջ: Յովսեպոս կ'ըսէ զայս, և աստղաբաշխութիւնն ալ կը հաստատէ: Քանզի Հերովդէսի մահէն ճիշդ առաջ լուսնի խաւարում մը տեղի ունեցած էր, և այդ խաւարում գիտութիւնը կը հաստատէ թէ արդարեւ տեղի ունեցած է յայնժամ: Ուրեմն, մեր ներկայ թուականը գէթ չորս տարւոյ չափ սխալ է. ըստ ոչ, Հերովդէս արդէն մեռած և փոշի դարձած կ'ըլլար նախ քան զծնունդ Քրիստոսի, ինչ որ գիտենք թէ մեր պատմութեանց բոլորովին հակառակ է: Այս տեսութիւն ուրիշ քանի մը կերպերով ալ կրնայ վերջնապէս հաստատուիլ: Մինչեւ ԺԶ դարն առանց նշմարուելու մնացած էր Տիոնեսիոսի սխալը:

* * *

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱՑՒՈՑ ՄԷՋ

Ի՞նչ տարբեր սովորութիւններ եւ աւանդութիւններ եկան շարուիլ Ծննդեան տօնին շուրջը, տարբեր երկրաց մէջ: Ընկերական ուրախութեանց առիթ մ'եղաւ ցրտին եղանակին մէջ: Անգլիոյ մէջ սակայն երբեմն այս աշխարհային ուրախութիւնք այնքան չափազանցուեցան ի վնաս հոգեւորին, որ «Մաքրակրօնք» դայթակղեցան մեծապէս և փորձուեցան նոյն իսկ տօնախմբութեան հակառակիլ:

Ծանօթ է Ծննդեան ծառը մոմերով ու ընծաներով պճնազարդ: Այդ առթիւ է որ Ս. Նիկողայոս կամ Սանթիքլօսը, մանկանց մասնաւոր բարեկամն, հեռաւոր հիւսիսային երկիրներէն կը հասնի հատկած՝ ընծաներով ծանրաբեռնեալ: Իմ հնգամեայ ամերիկացի բարեկամս, սիրուն Ռօճէրը, Ծնունդէն քանի մ'օր առաջ նամակ կը գրէ առ Սանթիքլօս իւր փափաքած ընծաները խնդրելով: «Սանթիքլօսը քեզ բարեկամ չպիտի ըլլայ» կ'ըսէի իրեն երկու օր առաջ, երբ կը վարանէր նոյն հետայն կատարել իւր քմաց անախորժ պատուէր մը. եւ արցունքով լեցուեցան խեղճ մանկան աչքերը:

Ծննդեան գիշերն ընտանի կենդանիք կը սկսին խօսիլ, մեռեալք յարութիւն կ'առնեն, գիւղին ծերունի հովիւն որ թաղուած էր տարիներէ ի վեր, կ'այցելէ իւր ժողովրդեան, ահագին ժայռի հատորք կը սկսին ոստոստել, և այլն:

«Յունուարի 6ն ի Հայս» նաեւ շատ մը աւանդութիւններ և սովորոյթներ յառաջ բերած է, ինչպէս մանրամասն գրուած է արդէն:

* * *

Ահա՛ այն տօնն որ զուարթ հնութեամբն ու վաղնջուց յիշատակներովը պատկառելի է ու ակնածելի, այլ միշտ աշխոյժ, միշտ սիրելի, կը ժամանէ մեզ անգամ մ'ալ: Անգամ մ'ալ գիշերային լռութեան մէջ մեր ընտանի զանգակները պիտի թնդան օդին մէջ, և թնդիւն պիտի հանեն մեր սրտերն ալ, իրենց մեղմ կամ ուժգին շառաչ թինդերն, երբ կուգան մեզ խօսիլ մեր սենեկին առանձնութեան մէջ, նոր հրապոյր մ'առած են կարծես այս առթիւ, նոր իմաստ մը ունին, նոր ազդեցութիւն մը: Լուսաշող ու զուարթ է Աստուծոյ տաճարն, իւր պայծառագոյն ջահերը վառած է, իւր շքեղագոյն զարդերովը պճնուած: Բարեպաշտ ժողովուրդն անգամ մ'ալ հոն կը խռնուի հետզհետէ: Անգամ մ'ալ կ'ողեւորի եկեղեցին գիշերային այս կանուխ պահուն: Կը հնչեն շարականներն ու սաղմոսները, կը կրկնուին մարգարէութիւնք, կը կարդացուին Աւետարանք, և սրբազան բեմէն անգամ մ'ալ կը լսուի ձայն մը զօրավալից ու եռանդուն որ կը պարզէ կը մեկնէ նշանակութիւնն ու կարեւորութիւնը սոյն հրճուալից տօնախմբութեան, և կը ջանայ Նորա թանկագին դասերը դրոշմել ամենուն սրտին մէջ, և գպիրք ու ժողովուրդ միաբերան ու ցնծալից անգամ մ'ալ կը գոչեն, կը հնչեցնեն սոյն խորհրդոց խորհուրդը, «Խորհուրդ մեծ և սքանչելի, որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ:»

Իսկ գալոցի գեռաստ աշակերտք: Մօքա ալ պատրաստած են արդէն իրենց գունագեղ լապտերները, կազմած իրենց փոքրիկ խմբակներն, ի բերան ուսած իրենց ծննդեան երգերն, և այժմ պատրաստ են դուռնէ ի դուռ շրջապել, և խիղախ եթէ ոչ միշտ դաշնաւոր շեշտերով իրենց «Աւետիսն» յնչեցնել, փոքրիկ պարգեւ մը ստանալու անձկալից այլ՝ աւա՜ղ՝ մերթ պատիր ակնկալութեամբ:

Նոր աշխոյժ մը պիտի տիրէ ընտանեկան ու ընկերական շրջանակաց մէջ: Հեռաւոր սիրելիք պիտի փութան հայրենի սեղանին շուրջը բոլորուիլ, և ընտանեկան կենակցութեան ցանկալի քաղցրութիւնները վայելել անգամ մ'ալ: Մանուկն ունի նոր փայլուն կօշիկներ, զորս իւր հայրիկն է բերեր շուկայէն. նոր հանդերձեղէն՝ զորս իւր մայրիկն է պատրաստեր, և վաղը պիտի հագնի զանոնք ամենքն ալ հպարտութեամբ մը զոր գիւրին չէ ծածկել:

Պիտի այցելեն միմեանց ազգականք ու բարեկամք, մոռնալով պահ մը սովորական հոգերն ու անձկութիւնները, մոռնալով խոցերն ու ոխերը, վասն զի ժամանակ է սիրոյ և ներողութեան:

Ժամանակ է նաեւ բարեգործութեան: Պիտի յիշենք մեր աղքատիկ դրացին, մեր ծանօթ հիւանդը, մեր անծանօթներն ալ, որք կը տառապին կարօտ ու անմխիթար:

Կը պատմուի թէ Շուէտի մէջ, հիւսիսային այդ ցուրտ երկրին մէջ ուր սակայն այնքա՜ն տաք են սիրտերն, մինչ ունեւորն իւր առատ բարիքները կը բաշխէ կարօտելոց այս առթիւ, անանկ աղքատն իսկ ցորենի որայ մը պահած է իւր անշուք պատուհանէն դուրս կախելու, որպէս զի երկնից ցրտահար ու սովատանջ թռչունները զան ուտեն այն օր և յագենան կուշտկուռ:

Եւ ի՛նչ սրբազան յիշատակներ կը զարթնուն այսօր մեր մտաց մէջ: Յիշատակներ մեր սրտահատոր սիրելեաց, զորս մահը կորզած է մեզմէ և որոց տեղը մեր սեղանին շուրջը, մեր վառարանին քովը թափո՞ւր կը մնայ ընդմիշտ: Յիշատակներ մեր մանկութեան աւուրց, անհոգ և բերկրալից աւուրց, որք կը հեռանան մեզմէ անդարձ, որքան տարիներն հոլովին և տօներն յաջորդեն միմեանց:

Եւ ի՛նչպէս այս յիշատակաց հետ մեր սրտից մէջ կը նորոգուին նաեւ մեր լաւագոյն իղձեր — լաւ եւս ըմբռնել մեր կենաց հոգեւոր և իմացական բարձրագոյն կոչումը, լաւ եւս կատարել մեր բոլոր ընկերային պարտքեր, եւ ամ ըստ ամէ այլոց աւելի եւս օգտակար ընծայել մեր անձեր:

Աէր. Տէր Ցոլեբեան

ԿԱՒԿԱՍԵԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տփղիսէ վերջին սուրհանդակաւ առնուած նամակներ վարդագոյն չեն նկարագրեր Մայր-Աթոռոյ զանազան գործոց վիճակը: Գանձարանին համար կ'ըսուի թէ աւելի դատարկութեան մօտ վիճակ մ'ունի քան նախկին առաջութեան: Միաբանաց համար կառուցուած նոր շէնքը ծուեր ու ճաքեր է, այնպէս որ ճարտարապետը խոհեմութիւն համարեր է կծիկը դնել, բայց հիմա կը փնտռուի եղեր, զի գտա բացուեր է:

Միւս կողմէ, ըստ նորահաստատ դրութեան, Սինոդի եւ կոնսիստորիա կոչուած կրօնային ատեաններու ծառայող ամեն պաշտօնեայներ այժմ կաւկասեան վարչութենէն կը նշանակուին, և Սինոդին մէջ Պրոկուրորն է որ գործերը կ'առաջարկէ ի քննութիւն:

Տփղիսի մէջ շատ մը զրոյցներ կը պտտին նոր Պոլոժենիոյ մասին, բայց որոշ բան մը յայտնի չէ դեռ. զի հանրածանօթ հանդամանք մ'է որ այսպիսի որոշումներ մինչեւ վերջը գաղտնի կը պահուին, և յարմար դատուած ժամուն կը հաղորդուին ի գործադրութիւն:

Հանդուցեալ Մակար կաթողիկոս Անդրկասպեան Նորակազմ Նահանգին մէջ բնակող Հայոց հոգեւոր տեսչութիւնն յանձնած էր Շամախու թեմակալին: Վերջերս Ատրպատականի թեմակալին յանձնեց:

Արիստակէս եպիսկոպոսի ուղեւորութեան նպատակը Դաղեստանի հանգուցեալ առաջնորդ Ստեփանոս եպիսկոպոսի գոյքերուն տիրանալ է:

Ճեմարանի մէջ դասատուներու փոփոխումը դեռ չէ վերջացած, և կը շարունակէ նոյն կուսակցական ոգւով: Իսկ Տփղիսի Ներսիսեան վարժարանն առ այժմ հանդարտ է և մեծ պատրաստութիւն կը կատարուի հոգաբարձուներու ընտրութեան համար:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՄԱՅԻ ԳՈՐԾԵՐ. — Գեղարուեստից նախկին նախարար Պ. Բրուստ և աչակողմեան երեսփոխան Պ. Ցիւկէտը Լաֆօքոնրի յունուար 2ին հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Ֆրանքվիլի կողմէ քննուեցան: Այս դատական պաշտօնատար դրամ՝ առնել տալու գործին քննութիւնը վերջացուցած է, և ձերբակալուածներէն կամ հարցաքննուածներէն զորոնք որ Եղեռնադատ Ատենի առջեւ հանել որոշէ՝ անոնց դատաստանը Փետր ի դէպ ի վերջը պիտի սկսի: Թէեւ կ'ըսուէր թէ «ուրիշ մարդ չպիտի ամբաստանուի այլ եւս», բայց հեռագիրը վերջին օրերս լուր բերաւ թէ հանրային շինութեանց նախկին նախարար Պ. Պայհօ բանտարկուած է՝ գրեթէ հաստատուելով որ կէս միլիոն ֆր. ընդունած է Բանամայի Ընկերութենէն: Ուրիշ ձերբակալութիւնք պիտի չըլլան կ'ըսուի, բայց ամեն պարագայի մէջ, Բանամայի Ընկերութեան վարիչներուն դէմ դատը (խաբէութեամբ դրամ քաշել հասարակութենէն) շաբթուս մէջ սկսած պիտի ըլլայ: Պ. Պ. Շարլ Լէսէբսի և ընկերաց փաստաբանք անհամբեր էին դատի սկսելու, և առանց ձեւական խնդիրներ յարուցանելու, անմիջապէս խնդրոյն խորը պիտի մտնէին՝ հերքելու համար Բանամայի վարիչներուն դէմ ուղղեալ ամբաստանութիւնները:

—Պ. Ռիպոյի նախարարութեան հրաժարման լուրը զոր ծանոյց Հեռագիրը վերջին ժամուն, նոր շփոթութիւն մը կը մուծանէ Բանամայի արդէն շփոթ խնդրոյն մէջ: Բայց նոր տեղեկութեանց կը կարօտինք այս հրաժարման անմիջական պատճառներն իմանալու համար: Սա կայ որ Պ. Ռիպոյի նախարարապետութեամբ վերակազմուած վարչութեան այլ և այլ անդամոց մէջ համերաշխութիւն չկենալն արդէն գիտցուած իրողութիւն մ'էր: Պ. Ռիպօ պիտի ջանայ աւելի համերաշխ տարրերէ նախարարութիւն մը կազմել, և եթէ ինք չկարենայ, ուրիշ մը նոյն տեսակ գործ մը կատարել պիտի կոչուի:

ՏԵՐԱԿՈՅՏԻ միակ եկեղեցական անդամ Տ'Իւլթ գերապայծառ և այլ 14 անդամք Տերակոյտի և Երեսփ. Ժողովոյ՝ շրջաբերական մը հանելով, Ֆրանսայի արդի դժուար վիճակին մէջ աղօթելու պէտքն յիշեցուցին հաւատացելոց, և պատուիրեցին ինն օր աղօթել Ֆրանսայի համար, իւրաքանչիւր թեմ իրեն համար որոշելով յարմարագոյն օրերը:

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆ ԵՒ Պ. ԲԱՍԹԷՕՌ. — Թայմզի Փարիզեան թղթակից Պ. տը Պլովից գովեստիւ կը յիշէ Վեհ. Սուլթանի հոգածութիւնը Պ. Բասթէօռի գիտական աշխատութեանց վրայ, որոց մասին երկարօրէն կը խօսէինք անցեալ օր: Յունուար 3 թուով կը հեռագրէ.— «Վեհ. Սուլթանի կողմէ յատուկ պատուիրակ մը Պ. Բասթէօռի բերաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան գնահատութեան և ոգանչացման հաւաստիքը: Կը յիշուի թէ Վեհ. Սուլթանն առաջին Վեհապետն էր որ նպաստեց Բասթէօռեան Հաստատութեան համար եղած հանգանակութեան: Այն առեն 10,000 Ֆր. նուիրեց Ֆրանսացի գիտնականին և Մէճիտիէի մեծ ժապաւէնը դրկեց միանգամայն:»

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԾԾՈՒԹԻՒՆ. — Աշխարհի ամենէն առատաձեռն ազգին՝ Ֆրանսացւոց մէջ են նաեւ աշխարհի ամենէն սոսկալի կծծիները: Եթէ չէք ուզեր հաւատալ, ահասիկ լուր մը զոր երեկի սուրհանդակը բերաւ Փարիզէ.—Թրիւֆօ փողոցին մէջ առանձինն ապրող երկու քոյրեր, մին 76, միւսը 74 տարեկան, ցուրտէն և սննդեան անբաւականութենէն սառած գտնուեցան անցեալ շաբթուն, թէպէտ երկուքը մէկէն կէս միլիոն ֆր.ի հարստութեան մը տէր էին: Սարսափելի կծծի էին: Թէեւ ծեր, բայց սպասուհի չէին պահեր, վախնալով որ իրենց ինչքը չգողնայ: Շաբաթէ մ'ի վեր որ սաստիկ ցուրտ կ'ընէր այս երկու պառաւներ կրակ չէին վառեր, և չորակերութեամբ ժամանակ կ'անցունէին: Իրենց ճերմակեղէններն իրենք կը լուային,— երբ միաքերնին իյնար լաթ փոխել: Մի քանի օրէ ի վեր իրենց յարկին դուռը բացուած չըլլալով, ոստիկանութիւնը կասկածի կ'երթայ, և դուռը բանալով կը տեսնէ որ կրտսեր քոյրն անկիւն մ'ինկեր է՝ անդամները սառած և անսուաղ վիճակի մէջ, և միւսն անկողնոյն վրայ ինկած է անշունչ: Բժիշկներն ըսին թէ մին ցուրտէ և անօթութենէն մեռեր է, իսկ միւս քոյրը՝ սրտաթուլութենէն, իւր քրոջ վիճակը տեսնելով: Սենեկին մէջ իրենց անուան վրայ 300,000 ֆր.ի արժողութեամբ առաջին կարգի թղթեր գտնուեցան: Պանքան ալ դրամ ունէին:

ՁՄԵՌԸ սաստկապէս կը տիրէ Եւրոպիոյ գրեթէ ամեն կողմը: Նոյն իսկ Միջերկրականի գաղջ կլիմային տակ, Քորսիքա կղզին անօրինակ ցուրտ կ'ընէ: Թէպէտ շատ տեղ աղքատ դասերուն համար դժբախտութիւն մ'է ձմրան այս սաստկութիւն, բայց ի Վիեննա և ի Փարիզ, օրինակի համար, շատ մը աղքատներու և անգործներու համար ալ հաց հայթայթող դէպք մ'է. զի այս մեծ քաղաքաց մէջ տասնեակ հազարաւոր գործաւորք կ'աշխատցուին տեղացող ձիւնը հաւաքելու և գետը թափելու: Միայն Վիեննա օրական 10—12 հազար հոգի կը գործածէ, և այս է գաղտնիքն որ թէպէտ շատ ձիւն կը տեղայ, բայց փողոցներն իրենց սովորական մաքրութիւնը չեն կորսնցներ: Ասիկա անհաւատալի կրնայ թուիլ, բայց իրողութիւն է, ինչպէս կը ծանուցանեն վիեննական և փարիզեան վերջին լրագիրք:

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (44)

Ք. ՌԻՇՊՈՒՐ ԵՒ Ք. ԼԻՏՉԷ

ՓԱՐԻԶԻ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻՔ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ
ԳԵՂԱՆԻՆ ԷՆՐԻԷԹԻԱ

«Երգում ըրաւ նորէն թէ անմեղ էր, իր զաւկին գլխուն վրայ երդում ըրաւ: Վա՛տ, անամօ՛թ: Բայց նոտարը... աղէկ կը յիշե՞ս, նոտարը չի հաւատաց անոր:

—Ե՞ւ...

Հոս, ծերունին ոտքի ելաւ: Աչուըները խոշոր խոշոր բացած էր, բերանը փրփրուն և կծկուած. այլանդակ կերպարանք մը առած էր:

—Կարող է զիս սպանել, մռմռաց Էնրիեթա:

Եւ ձեռքը սահեցուց այն գրպանին մէջ ուր կը գտնուէր իր ատրճանակը:

—Աղջկանդ համար շնո՞րհ կը խնդրես ինէ, շարունակեց գինովը, շատ աղէկ, պիտի ապրի: Բայց անպատիւ աղջիկ մը պիտի ընեմ զայն... կը լսե՞ս, մօրը պէս անպատիւ: Գթութիւն չկա՛յ: Եւ դուն ալ պիտի մեռնիս... չեմ գիտեր ինչպէս, բայց պիտի մեռնիս...:

Տերն իր զառանցանքին գերագոյն աստիճանին հասած էր: Կարկամ ձեռներն երկնցուց դէպ ի Էնրիեթա, որ հազիւ ժամանակ ունեցաւ մէկ կողմ նետուելու ասոր կալի սեղմումէն ազատելու համար:

Ծերունիին ձեռները պարապին միայն հանդիպեցան:

—Բռնեցի՛, ռանաց, բռնեցի՛... ձեռքէս չպիտի փախչիս: Ա՞ս ինչ է: Պատկե՞ր մը: Իրե՞նը, գերեզմանը տեսնել կուզէիր զայն... ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ:

Յանկարծ թշուառականն յետս ընկըրկեցաւ, դէմքը կապարագոյն եղաւ: Աչուըները դուրս կ'ելնէին ակնակապիճներէն: Դէպ յառաջ կարկառեալ բազուկները մէկն անդին հրելու երեւոյթն ունէին:

—Կորի՛ր, կորի՛ր, ուրուակա՛ն, գոչեց: Ի՞նչ կուզես ինէ: Աղջի՞կդ: Փնտռէ զայն: Պատկե՞րը կուզես... ահասիկ... բայց կորի՛ր... կը վախնամ... թող զիս... թող զիս... ուրուակա՛ն...:

Խօսելով հանդերձ, Լա Բռաթիք պատռեց իր զգեստներն և կուրծքէն քաշեց հանեց միտալեոն մը որ վիզէն կը կախուէր: Սաստկապէս բրցուց զայն և Էնրիեթային նետեց:

Միեւնոյն ժամանակ բազուկներն երկարեց, խուլ խորդիւն մը արձակեց և երեսն ի վար գետին թաւալեցաւ:

Էնրիեթա մառանէն դուրս նետուեցաւ: Տենդօրէն անցաւ սանդուխէն, շարժեց զըսպանակն որ կը գոցէր դուռը, փողոց հասաւ, աւելի մեռած քան կենդանի, և վազելով հասաւ Պուլթին փողոցին անկիւնն ուր կը սպասէր կառքը:

ԻԱ.

ՄԻՏԱԼԵՈՆԸ

Երկու երեք փոքր գաւաթ օղի խմելէ ետք, Էնրիեթան և անոր սենեկապանուհին բերող կառապանը իր նստարանն ելած էր վերստին և հոն քնացած էր:

Ժիւլի՝ կառքին խորը կծկուած, իր տիրուհիին կը սպասէր և համբերութիւնը կը հատնէր:

Արդ, մինչ Էնրիեթա մտիկ կ'ընէր Լա Բռաթիքի վտանգաւոր յայտնութիւնները, Բիէ-տը-Ֆէռ բնական ձեւացուցած էր: Յետոյ, տեսնելով որ ա՛լ ուշադրութիւն չեն ըներ իրեն, դուռն հասաւ աննշմար և անմիջապէս փողոցը գտնուեցաւ:

Բիէ-տը-Ֆէռ հասարակ աւազակ մը չէր: Խելացի էր և յաճախ շատ ճիշդ կը տրամաբանէր: Կուզէր գիտնալ Էնրիեթային բնակարանը: Ասոր համար, անոր հետեւելու էր, եւ այս նպատակով բաժնուած էր իր ընկերէն:

—Դաշտերուն կողմէն չպիտի երթայ, մռածեց, Փարիզ պիտի իջնէ:

Սանդէ փողոցէն գնաց մինչեւ Պուլթէն փողոցին անկիւնը, ուր կը կենար կառքը:

Կէս գիշերին այդ փողոցին մէջ կառք մը սովորական բան չէր: Այս արտասովոր պարագայ բուռն գօհունակութիւն պատճառեց Բիէ-տը-Ֆէռին:

—Իր կառքն է, մռածեց: Հակառակ երեւոյթին, այս կինը մերիններէն չէ: Պատռտած պարեգօտ մը հագած է, իրաւ, բայց ձեռուըները ճերմակ են... գլխուն վրայ տասներկու սուինոց անպիտան շալ մը ունի, բայց իր մազերը հօտ մը կը բուրէին որ կոյանոցներուն եղերքէն շնչուած հոտը չէ: Զի խմեր, գիցուհիի հովեր ունի... հրամայական շեշտ մը: Ոչ, ոչ, մերիններէն չէ: Գաղտնիք մը կա՛յ... Արդ, ամեն տեղ ուր գաղտնիք մը կայ մարդս պարտի՝ եթէ քիչ մը փնտռէ՝ երեւան հանել արծաթի կամ ոսկիի հանք մը:

Բիէ-տը-Ֆէռ գործնական փիլիսոփայ մըն էր:

Երբ ուշադրութեամբ կը քննէր կառքը, Ժիւլի գլուխը դուրս կը հանէր դռնակէն՝ ակնարկ մը նետելու համար փողոցին մէջ:

—Օ՛հ, օ՛հ, մռածեց Բիէ-տը-Ֆէռ, երկուք են: Անպատճառ իրաւունք ունիմ... Ասիկա՛ սպասուհին ըլլալու է... Ուրիշի մը հաշւոյն չէ որ Լա Բռաթիքին աղջիկը կուզէ մեզի փորձել: Բիէ-տը-Ֆէռ, բարեկամս, ուշադրութի՛ւն:

Մութ անկիւն մը պահուըտեցաւ եւ սպասեց:

Քառորդ ժամ ետքը գահավէժ քայլերու շշուկ մը լսեց:

Էնրիեթան էր որ սարսափահար կը փախչէր Շոբին տ'Օռի գինետունէն:

Մանկամարդ կինն ուժգնօրէն բացաւ դռնակը, կառքին մէջ ցատքեց առանց շուրջը նայելու, և անխոհեմաբար սա բառերն ուղղեց կառապանին.

—Սէն-Ժօրժ փողոց... վազցո՛ւր... հարիւր ֆրանք կայ:

Սկիւռի պէս թեթեւաշարժ, Բիէ-տը-Ֆէռ ժամանակ ունեցաւ կառչիլ կառքին ետեւէն և կարելի եղածին չափ հանգըստաւէտօրէն տեղաւորուեցաւ հոն:

—Վերջապէս եկա՜ք... ըսաւ Ժիւլի իր տիրուհիին: Եթէ հինգ վայրկեան ալ ուշանայիք, քաղաքապահ ոստիկանատունը պիտի երթայի ցինուոր ուզելու:

—Խոշոր ապուշութիւն մը ըրած պիտի ըլլայիր:

—Ձեզ պէս քաջասիրտ չեմ ես, և այս տունն ալ շատ կը նմանի աւազակներու որջի մը...

—Անմի՛տ, աղէկ կը տեսնես որ մեռած չեմ:

—Անշուշտ. բայց վախցած էք. վասնզի բոլոր մարմնով կը դողաք:

—Ցուրտէն է, պատասխանեց Էնրիեթա:

Կուրծքին վրայ սեղմեց շալը և կառքին մէկ անկիւնը կծկուեցաւ:

Ժիւլի հասկցաւ որ իր տիրուհին կուզէր մինակ մնալ: Լռութիւն պահեց:

Էնրիեթա կը խորհէր այն սոսկալի բաներուն վրայ զորս լսած էր: Անհամբեր էր տուն դառնալու, որպէս զի քննէ միտալեոնն զոր դիպուածն իր ձեռքերուն մէջ դրած էր և որ, ըստ ամենայն հաւանականութեան, պարունակելու էր հօրը պատկերը:

Իր մտաբերում այն աստիճան էր որ կը մոռնար Պռոնէի գերեզմանն ու Ջիթելնան:

Իր կեանքին մէջ, Էնրիեթա անհեթեթ զգացում մը՝—յարգանքի, գորովի և հետաքրքրութեան խառնուրդ՝—պահած էր այն կնոջ նկատմամբ որ աշխարհք բերած էր զինքն և զոր չէր ճանչցած երբեք: Լա Բռաթիքի կէս յայտնութիւնը մէկէնիմէկ արթնցուցած էր այս զգացումը որ կը ներհէր իր սիրտին խորը: Կարեկցութեամբ համակ կը զգար ինքզինքն այն դժբախտին համար որ կեանքովը վճարած էր յանցանքն որուն ինքն ալ կերեւի թէ կը պարտէր իր գոյութիւնը:

Միեւնոյն ժամանակ կը սկսէր ատել այս մարդն որ, յանցաւորն սպանելէ ետք, շարունակած էր իր վրիժառութիւնն անմեղ մանկուհիին վրայ:

Սէն-Ժօրժ փողոցին բերանը կեցունել տուաւ կառքը, վճարեց ստակն և տուն մտաւ հետիոտն, առանց կասկածելու թէ կը լրտեսուէր:

Տունէն ոչ ոք տեսած էր անոր դուրս ելնելը, ներս մտնելն ալ չտեսան: Բաց ի Ժիւլիէն, բոլոր ծառայները պիտի երդնուին որ իրենց տիրուհին դուրս չէ ելած ապարանքէն:

Կառքը դեռ բոլորովին կանգ չառած, Բիէ-տը-Ֆէռ գետին սահած էր, և երկու կիներէն չնշմարուելու համար, կառնդուռի մը ստուերին մէջ պահուըտած էր: Երբ, տասը վայրկեան ետքը, կը հեռանար Սէն-Ժօրժ փողոցէն, գիտէր Էնրիեթային բնակարանը:

—Մինակս պիտի հանուիմ, ըսաւ Էնրիեթա Ժիւլիին՝ իր սենեակը մտնելով, կրնաս հանգստանալ:

Իր դուռը գոցելէ ետք, Էնրիեթային առաջին հոգն եղաւ միտալեոնը քննել:

Ոսկիէ գօհար մըն էր, կրկին տուփով, նրբարուեստ: Շրջանակով մը ընտելուզուած էր, որուն վրայ տակաւին կը տեսնուէին փոքր խոռոչներ, որք մարգարիտ կամ թանկագին քարեր պարունակելու էին:

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քաղաքական Ժողովոյ նիստը տեղի չունեցաւ երէկ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր բացակայութեան պատճառաւ։

Ներկայ ժողովականք խորհրդակցութիւններ կատարեցին ընթացիկ ինչ ինչ խնդրոց վրայ։

Տնտեսական Խորհրդոյ սովորական նիստը տեղի ունեցաւ երէկ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ, ատենապետութեամբ Մելիքեան Եղիազար էֆէնտիի։ Խորհուրդն զբաղեցաւ Կեսարիոյ Մանճըրըն գիւղի հողագործական կազմակերպութեան ընկերութեան ինչպէս նաեւ Գուրուչէշմէի ու Եէնիգիւղի եկեղեցեաց վերաբերեալ կալուածական խնդիրներով։

Խորհուրդը Ծննդեան տօնին առթիւ՝ իւր գումարումը յետաձգեց յունուար 20 ի չորեքշաբթի օրուան։

ՄԱՍԻՍ

ԿԱՂԱՆԴԻ ԹԻՒ

«Մասիս»ի Կաղանդի յաւելուածական թիւը այսօր հրապարակ ելաւ սովորականէն աւելի ընդարձակ ծաւալով և Ազամեանի պատկերովը։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՏՐՈՆ	ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ
ՎԵՐՋԻՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ (Անտիպ)	ՄԿՐՏԻՉ ՊԷՇԻՔԹԱՇԼԵԱՆ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ (Անտիպ)	ԳՐԻԳՈՐ ՕՏԵԱՆ
ՔԵՐԹՈՒԱԾ (Անտիպ)	ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆ
ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԷՐԸ (Նորավէպ)	ՍԻՊԻԼ
«ՄԵՂՈՒՆ», ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ ԽՐՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՍՐԱՀ	ՀՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐ
ԸՆԿՈՅԶԻՆ ՆՈՒՌԸ	ՏԻԳՐԱՆ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ
ԿԱՂԱՆԴԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ	ՀՐԱՆԴ
ՖԻՄԻԻ ՅԻՇԱՏԱԿԸ	ՏԻԳՐԱՆ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ
ԲԱՐԻԶԻ ԴԱՐՁԱԾ, ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴՆԻՍ	ԴԱՌՆԻԿ ՉԱՆՓՈԼԵԱՆ
ՍԻԻԼԼԻ ԲՐԻՒՏՕՄԻ «ԽՈՐՏԱԿԱԾ ԱՆՕԹԸ», (Թարգմ.)	ՄԿՐՏԻՉ ԱՃԷՄԵԱՆ
ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՖԻԶԻՔԱ	
ՊՕՂՈՍԻ ԿԵԱՆՔԻՆ ՎՐԱՅ	ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ
ՄԵՐ ՀԱՐԻԶԱՆԻՆ ՎՐԱՅ	ՄՈԼՈՐԱԿ

«Մասիս»ի այս թիւը ձեռքէ կը վաճառուի ՀԱՐԻՒՐ ՓԱՐԱՑԻ, իսկ բաժանորդաց կը ղրկուի ըստ սովորականին։

ԱՐԵՒԵԼՔ չը հրատարակուիր վաղը՝ Տարեգլխոյ առթիւ։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ. — Սան Սեպաստիանոյի օսմանեան պատուակալ հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Սօլթիրէ։

Գեղարուեստից շքադրամ տրուեցաւ Միրլիվա Շաքիր փաշայի, առաջին Թիկնապահ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Երէկ, չորեքշաբթի, ամերիկեան նոր դեսպան Պ. Թոմսըն իւր հետեւորդ պաշտօնեաներով և սովորական արարողութեամբ կայս. պալատ գնաց և Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունենալով իւր յանձնարարագիրը մատոյց։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ. — Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն երէկ կայս. պալատ գնաց և ստացաւ Վեհ. Սուլթանի հրամանները։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Խորհուրդն իւր երէկի նստին մէջ զբաղեցաւ ներքին գործոց վերաբերեալ կարեւոր խնդիրներով եւ իւր խորհրդակցութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը մատոյց Վեհ. Սուլթանին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ քննիչ Տօքթ. Բօչօնի և առողջապահական ժողովոյ անդամներէն Ահմէտ Բաղըր պէյ երէկ Արտաքին գործոց նախարար եւ առողջապահական ժողովոյ նախագահ Վսեմ. Սայիտ փաշայի ներկայանալով ստացան Ն. Վսեմութեան հրամանները։

—Կարնոյ մէջ հնտախտը բոլորովին անհետացած ըլլալով առողջապահական քննիչ Վիթալիս էֆէնտի որ Կարին կը գտնուէր, մայրաքաղաքս պիտի գայ։

—Տօքթ. Վօմ, որ Գամարանի մաքրանոցին առողջապահական քննիչ կարգուած է, երէկ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

—Առողջապահական վարչութիւնն հետեւեալ շրջաբերական հեռագիրն ուղղած է առողջապահական բոլոր կայաններուն.

«Առողջապահական ժողովոյ որոշմամբ, երկաթուղիով Մուսթաֆա Փաշա եկող ուղեւորաց համար ի գործ դրըւած հինգ օրուան քարանթինան՝ 48 ժամու իջուցուած է գեկտ. 29/10 յունուարէն սկսեալ։ Բուրջերու և ուղեւորաց գոյքերու ապանեխումն ըստ առաջնոյն պիտի կատարուի։»

30 դեկտ. Կ. Պոլիս

ՊՕՆՋՕՎԱՔԻ պէյ, որ Տրապիզոնի առողջապահական վիճակը պիտի քննէ, վաղը կամ շաբաթ օր Տրապիզոն պիտի ուղեւորի իր հետեւորդ պաշտօնէից հետ։ Քաղաքապետութիւնն երէկ Պօնջօվաքի պէյի յանձնեց Տրապիզոն ղրկուելիք առողջապահական գործիները։

ԲԱՍԹԷՕՈՒԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԸ. — Բարիզէն կը հաղորդեն թէ Պ. Բասթէօռ ընդունեցեր է օսմ. կայս. բանակի բժիշկ Խայրէտտին պէյի այցելութիւնը։ Ինչպէս յայտնի է, Խայրէտտին պէյ Բարիզ գնաց յանուն Վեհ. Սուլթանին շնորհաւորելու մեծանուն գիտնականն՝ իր ծննդեան եօթանասնամեակին առթիւ։ Պ. Բասթէօռ՝ խորապէս յուզեալ՝ խնդրեր է Խայրէտտին պէյէն որ Ն. Կ. Վեհափառութեան մատուցանէ իր շնորհակալութիւններն և ընծայուածն այն յառաջդիմութեանց համար զորս Ն. Կ. Վեհափառութիւն իրագործել տուաւ ուսման և գիտութեանց ամեն ճիւղերուն մէջ։

ՀՆՏԱԽՏ. — Դեկտեմբեր 29 էն մինչեւ 30, Տրապիզոնի ու Բլաթանայի մէջ հնտախտի դէպք ու մահ չէ պատահած։ Ի Տրապիզոն առաջուընէ երեք վարակեալք միայն կան, որոց մին կը դարմանուի և երկուքն ալ ապաքինման ճամբու մէջ մնած են։ Վանայ ու Քարբերդի նահանգներուն մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ և Ֆրանսայի միջեւ վերանորոգելի առեւտրական դաշնագրոյն համար կազմեալ յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարուեցաւ ընդ նախագահութեամբ Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Ցարուքիւն փաշայի և խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ԹԷՀՐԱՆԻ օսմանեան նոր դեսպան Ղալիպ պէյ յառաջիկայ շաբաթ օր իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի Պաթումի ճամբով։ Միեւնոյն շոգենաւով իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի նաեւ Թիֆլիսի օսմանեան նորընտիր ընդհանուր հիւպատոս Խասա պէյ։

ՀԱՅՏՆԵՐՈՅԹ. — Անգլիական դեսպան Սըր Քլաւ Փօտա նախընթաց գիշեր հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ գերմանական դեսպան Ռատօլին իշխանին և իշխանուհւոյն։ Սեղանին ներկայ էին նաեւ հոլանտական, շուէտական և ամերիկեան դեսպանք, կայս. անձնական Դանձուն նախարար Վսեմ. Փօրթուգալ Միքայէլ էֆէնտի, Վսեմ. Ահմէտ Ալի փաշա, արտաքին թղթակցութեանց քարտուղար Վսեմ. Նուրի պէյ և այլ հրաւիրեալք։

Պ. ՔԱՆՊՕՆ. — Կ․․․ գրոյց մը կը յիշէ թէ Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպան Պ. Քանպօն Լոնտոնի դեսպան պիտի անուանուի Պ. Վատինկթընի տեղ, որ դիւանագիտական ասպարէզէն պիտի քաշուի։

ՍԸՐ ԷՏԿԱՐ ՎԻՆՍԸՆԴ, Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհ. տնօրէնն, երեքշաբթի օրը Հռոմէն ճանբայ ելեր է մայրաքաղաքս գալու համար։

ԽԱԲԵԲԱՅՈՒԹԻՒՆ. — Տասն և հինգ օր առաջ Թօփճէօրրիւցի Առաքել անուն մէկը Իզմիրէն գալով Եէնի Ճամի, Ալի չաւուշին սրճարանը կ'իջեւանէ։ Այս մարդ սրճարան մը բանալու մտադիր ըլլալով շաբաթէ մը ի վեր Ղալաթիոյ մէջ կը դեգերէր, և չորեքշաբթի գիշեր եւս, ժամը չորսին նորէն Ղալաթիա կ'անցնի և Շաֆագ կազինօն կ'երթայ։ Հոն, մաքուր հագուած գլխարկաւոր մարդ մը Առաքելին կը մօտենայ և կը հարցնէ թէ սրճարա՞ն մը կ'ուզէ բանալ, հաստատական պատասխանին վրայ գլխարկաւորը կ'ըսէ թէ իր եղբայրն ունի պէտք եղած խանութն ու դուրս կ'ելնէ։ Պահ մը ետքը կը վերադառնայ՝ հետն ունենալով ֆէս դրած մարդ մը։ Եւ Առաքելն առնելով իրենց սենեակը կը տանին, ուր բաւական խմելէն ետք, կ'առաջարկեն մարդուն որ կ'անխաժէր մը ընէ։ Առաքելն ալ չիգիտէր թուղթած ըլլալով, մէջքի գօտիին մէջ ունեցած 11 օսմ. ոսկին երեւան կը հանէ։ Գլխարկաւոր մարդը իբր թէ կը սկսի ստակն համրել և ճարպիկութեամբ ոսկիներուն տեղ սըղինձէ փարաներ դնելով թաշկինակին մէջ կը կապէ ու Առաքելին կուտայ, խեղճ մարդը, գործին անտեղեակ, կը խնդայ կը խօսի։ Վերջապէս կը բաժնուին իրարմէ, հետեւեալ օրը պայմանագիրը ստորագրելու խոստմամբ։

Երբ Առաքելին խելքը գլուխը կուգայ, ստակները մէջքը կ'իյնան և ապշութեամբ կը տեսնէ կարմրուկ ոսկիներուն պղինձի փոխուած ըլլալը։ Ոստիկանութեան կը դիմէ, որ, յետ քննութեան, կը հասկնայ թէ գլխարկաւորը չոգենաւի մէջ խոհարարութիւն ընող է։ Տակաւին չէ ձերբակալուած։

ՊԻՐԶԻԻՔ ՉԷՔՄԷՃԷԻ անուղղակի տրոց նախորդ պաշտօնեայ Մէհմէտ Նազըֆ էֆէնտի, որ իւր պաշտօնավարութեան պահուն 1584 ղրուշի չափ բաց մը ունեցած էր, Պետական Խորհրդոյ ատեանը դատուելով, դատապարտուեցաւ 3 ամսուան բանտարկութեան, վեց ամսուան պաշտօնազրկութեան և իւրացուցած գումարին հատուցման։

ՄՈՒՏԱՆԻԱ-Պրուսայի երկաթուղւոյ կառախումբն անցեալ երեքշաբթի օր 19րդ քիլօմէթրին վրայ ժամ մը կեցեր է, վայրաշարժը խանգարուած ըլլալուն համար։ Մուտանիայէն ուրիշ վայրաշարժ մը ղրկուելով կառախումբը կրցեր է ճամբան շարունակել։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ նահանգին ոստիկան-զինուորաց հրամանատար Հաճի Նէճիպ պէյ անցեալ կիրակի օր մեռեր է։

ՎԵՖԱՊԵԿ ատեանը օրինական ինչ ինչ պատճառներու համար բեկած է Եդեռնադատ ատեանի մէկ վճիռն՝ որով Իմին անուն նաւավար մը մահուան դատապարտուած էր՝ ի Սարրըֆար նպարավաճառի աշկերտ Իպրահիմի սպանութեան գործին առթիւ։ Եդեռնադատ ատեանն այսօր վերստին պիտի զբաղի այդ դատով։

ՀԱԼՔԱԼԸԻ երկրագործական և անասնաբուժական վարժարանին դեղագործ կարգուած է Զէօմիւքճեան Պօղոս էֆէնտի, նախկին շրջանաւարտ բժշկական վարժարանին։

Պ. ՎԻՆՍԸՆԴ ՔԱՑԼԱՐՏ Լոնտոնէն իր մեկնումն յետաձգել պարտաւորուեր է, կնոջը պատահած արկածի մը պատճառաւ։

ԱԴՐ. ՊՈԼՍՈՅ անգլ. հիւպատոս Պ. Քըմպէրպաչ Աղեքսանդրիայէն մայրաքաղաքս հասաւ ուստից իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ԼՈՅՏԻ «Ֆլօռա» շոգենաւն, ուսկից լուր առնուած չէր, երէկ Պոլսոյ նաւահանգիստն հասաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ նահանգին հանքերու երկրաչափ Աստուլիան էֆէնտի՝ Լօրէմիտ եւ Պանտրմա գաւառակները պիտի երթայ, այդ տեղերու կրանիթի քարահանքերուն նկատմամբ եղած անհամաձայնութեանց առաջքն առնելու և իւրաքանչիւր քարահանքի սահմանն որոշելու համար անոնց քարտէսները պատրաստելու։

ԳԵՐՄԱՆԻԱԷՆ երէկ մայրաքաղաքս բերուեցան 270 սնտուկ մավզէրեան հրացաններ՝ ի հաշիւ կայս. կառավարութեան։

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ Դրան մէջ անասնաբուժական մնայուն յանձնաժողով մը կազմուած է։ Սպարապետի Դուռը Բ. Դրան պիտի ղրկէ նոյն յանձնաժողովոյ կողմէ պատրաստուած կանոնագրէն երեք հարիւր տպագրեալ օրինակներ, որք հարկ եղած տեղերը պիտի բաշխուին։

ՈՃԻՐՔ ԵՒ ԱՐԿԱԾՔ. — Նախընթաց գիշեր Ֆէների մէջ երկու չարագործներ Սթավրի անուն լումայափոխ մը կողոպտեցին։ Լումայափոխն իւր խանութը գոցած և դրամները պարկի մը մէջ դրած տունը կերթար, երբ այդ չարագործք վրան յարձակելով աչքերը գոցեցին և պարկն առնելով փախան։ Պարկին մէջ 6000 ղրուշէ աւելի գումար մը կար։ Սթավրի անմիջապէս ոստիկանութեան դիմելով իւր գլխուն եկածը պատմեց ըսելով որ այդ չարագործք երկու յոյներ էին, որոց մին կը ճանչնար։ Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կը կատարէ։

—Նախընթաց գիշեր Պոլսոյ Չուքուր Չէշմէ թաղին մէջ խարխուլ տուն մը փլաւ, սակայն վնաս մը չը պատահեցաւ։

—Աւչի գիւղը Գումգաբուի բացերը խարսխած փոքր առագաստանաւ մը օդին սաստկութենէն ցամաք զարնուեցաւ, սակայն ո և է վնաս չկրեց։

—Վերաքննիչ ատենի Հուգուգի ճիւղին բարապաններէն Հիւսէյին էֆէնտի նախընթաց օր ի Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի Փաշա խանը բնակող վաճառականի մը վճռագիր մը յանձնելով դառնալու պահուն խանին բակին մէջ ոտքը սահելով ինկեր և քիչ յետոյ մեռեր է։

—Նախընթաց առաւօտուն Նշան անուն Սեբաստացի մը Մեծ Կղզիի նաւամատոյցէն ծովն ինկաւ, սակայն հոն գտնուողներն օգնութեան փութալով ազատեցին։ Նշան բաւական ջուր կլլած ըլլալով, Թաղապետական բժիշկին կողմէ երեք ժամէն աւելի եղած դարմաններու շնորհիւ հազիւ կըրցին ինքզինքին գալ։

ՑԵՐԱԳԻՐ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒՄՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 10 Յունուար. — Պ. Ռիպօ վերակազմեց նախարարութիւնն։ Ինք կ'ըլլայ նախարարապետ և ներքին գործոց նախարար. արտաքին գործոց նախարար կ'ըլլայ Պ. Տըվէլ, որ երկրագործական նախարար էր. Լուաւէի երեսփոխան Պ. Վիժէ՝ երկրագործական նախարար, և հեծելոյ զօրապետ Լուազիյօն պատերազմական նախարար կ'ըլլայ Պ. տը Ֆրէյսինէի տեղ, որ գործէ կը քաշուի։ (Ուրեմն, իւր մասին գրուածներն ուղղութիւնէ չեն վրիպած։) Միւս նախարարք կը մնան։ (Դատական նախարար՝ Պ. Պուրժուա, ելմտական՝ Պ. Թիրառ, կրթական՝ Պ. Տիւբիի, առեւտրական՝ Պ. Սիկֆրիտ։)

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀՆ ԵՐԵՍՓ ԺՈՂՈՎՈՅ

Պ. Ֆլոքէ չկրցաւ նախագահ վերընտրուիլ Երեսփ. Ժողովոյ, զի իւր նախարարապետութեան ժամանակ Բանամայի դրամներէն մաս մը քաղաքական ընտրութեանց համար գործածած լինելու մասին հարցապնդում մը ներկայացուած էր, և ժողովը բոլորովին անտարբեր մէկն ընտրել փափաքելով, նախագահ ընտրեց զՊ. Քազիմիր Բէրիէ, որուն համար խօսք կայ թէ կրնայ յաջորդել Պ. Քառնոյի՝ յաւարտ նախագահական եօթնամեայ պաշտօնին։ Պ. Քազիմիր Բէրիէ թոռն է Քազիմիր Բէրիէի, հռչակաւոր նախարարապետն Լուի Ֆիլիբի օրով։ Ծերակոյտը վերընտրեց իւր առջի նախագահը Պ. տը Ռուայէ։

ՀԱՐՍՆԻՔՆ Ի ԶԻԿՄԱՐԻՆԿԷՆ

ԶԻԿՄԱՐԻՆԿԷՆ. — Քաղաքային ամուսնութենէն ետքը, Ռումանիոյ Գահաժառանգին և Էտինպըրկի Մարի իշխանուհւոյն կրօնական ամուսնութիւնն այսօր կատարուեցաւ կաթոլիկ եկեղեցւոյն մէջ։ Պաշտօնական հացկերոյթին, Հոհէնձոլլըրն իշխանն, հայր փեսին բաժակ առաջարկեց Վիլհէլմ Կայսեր կենաց, Ռումանիոյ Թագաւորը բաժակ առաջարկեց նորապսակ ամոլին կենաց, և Էտինպըրկի դուքսն՝ իւր խնամիներուն կենաց։ Վիլհէլմ Կայսր Սեւ Արծուի պատուանշանը տուաւ Ռումանիոյ գահաժառանգին, և գերման նաւատորմի պատուակալ ծովապետ կարգեց Էտինպըրկի դուքսը։

ԲԱՆԱՄԱ

ԲԱՆԱՄԱ. — Աւասիկ Քոլոմպեան կառավարութեան դրած պայմանք՝ Բանամայի Ընկերութեան արտօնութեան պայմանաժամն երկարելու համար։ Ա. Բանամայի Ընկերութեան առ Քոլոմպեան կառավարութիւն պարտական եղած գումարը 6 ու կէս միլիոն ֆր. էն պէտք է բարձրացուի ութ միլիոն ֆր. ի, որ չորս անգամէն վճարուի, առաջին վճարումը կատարուելով 1893 մայիս 1ին։ Բ. Բանամայի պարանոցին մէջ Ընկերութեան ունեցած ամեն գոյից մէկ ցուցակը չինուի, և Ընկերութիւնն յանձն առնու զանոնք չտեղափոխել՝ առանց Քոլոմպեան կառավարութեան հաւանութեան. (որպէս զի Ընկերութիւնը չկարենայ ապրանք փախցնել և տեղային կառավարութիւնը գրաւէ ամեն բան՝ եթէ ջրանցքին շինութիւնն յառաջ չտարուի։) Գ. Այսպիսի խնդրոց վրայ ամեն վէճ կարգադրուի ի ձեռն Բարձրագոյն Ատենին Քոլոմպեան Հանրապետութեան։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 11 Յունուար. — 15 անձինք ձերբակալեցան — Բանամայի դատն սկսաւ։ Նախ հարցաքննուեցաւ Պ. Շարլ տը Լէսէբս, որ բացատրեց թէ ի՛նչպէս դրամներ բաշխուեցան Պ. Քորնէլիուս Հէրցի, Պառոն տը Ռէյնաքի և Հիւկօ Օպէրտօֆէրի։ Պարգեւաւոր վիճակահանութեան ծրագիրը Ժողովոյ ներկայացած պահուն, այն ատենի հանրային շինութեանց նախարար Պ. Պայհօյի տրուեցաւ 375,000 ֆրանք։

—Կը հաւաստեն թէ Բանամայի գործին մէջ ամբաստանեալ երեսփոխանք և ծերակուտականք անպարտ պիտի արձակուին, բաց ի Պ. Սան Լըռուայէ և Պ. Պայհօյէ։

Սակարան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 31 Դեկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	110 ½
3 » Փարիզի »	22 75

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՔՕՆՍՕԼԻՏԷ

երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Դ. Սէրի)	23 11½
Բիրայի մէջ	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ »	23 08½
Կէս օրին	23 10
Թանզիմաթը Օսմանիյէ երէկ երեկոյ	80 38
» ժամ 5ին	81 05

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն Սէրի	55
» »	30 ¼
» »	24 15

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	5 10
Քրէտի Ժէնէրալ	» »	8 06
Պանք տը Քօնս.	» »	5 08
Սօս. Շանժ է վալէօր	» »	4 26
Ռէժի	» »	15 32
Թրամուէյ	» »	635
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	87 ½
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի		78

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	87 38
Անգլիական ոսկի	»	110 21
Մարք Գերմանական ոսկի	»	107 25
Իմբէրիալ	»	90
Քրիմից	»	51 20
Ռուպլ Թղթադրամ	»	9 07
Մեծ. արծաթ (տարբ.)	»	107 39
Մանր արծաթ	»	103 20
Մէճիտիէ	»	96
Թաաֆիյէ	»	— —
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	»	6

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 11 Յունուար

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	93 07½
» » 4 ½ %	105 70
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	21 20
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	466 25
Բրիօրիթէ Թիւրք (1890)	425
Օսմանեան Երկաթուղի	86 25
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	354 37½
Պանք Օթօման	566 25
Քրէտի Լիօնէ	745
Իտալական Ռանթ 5 %	90 15
Եգիպտական միացեալ	496 25
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 11
Օսմանիյէ Օսմանեան քօնսօլիտէ)	365 37½

ԼՈՆՏՈՆ, 11

Անգլ. քօնսօլիտէ	98
Օսմ. » Սէրի Դ.	21 06
» » » Ա.	55
» » » Բ.	30 ¼
» » » Գ.	21 ⅛
Օսմ. փոխառութիւն 1871	96 ¾
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆանս Լօն)	94
Պանք Օթօման	12 ⅝
Այտընի երկաթուղի	18 ⅛
Գասապայի երկաթուղի	11 ¾
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)	98 ⅝
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890	103 ⅜
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	103 ⅛
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 312

ՎԻԵՆՆԱ, 11

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	121 05
» Փարիզի »	48 02
Օսմանեան Ռէժիի բաժնեթուղթք	166 75
» Երկաթուղի	44 30

ՊԵՐԼԻՆ, 11

Օսմանեան երկաթուղի	88 90
Օսմ. Ռէժի	— —
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 285
» Փարիզի	80 75

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

ԲԱՐԻԶ, 11

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	94 67½
Եգիպտական միացեալ	— —
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	21
Օսմ. երկաթուղի	85 87½
Օսմ. Ռէժի	353 75
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	467 58
Բրիօրիթէ Թիւրք	423 75
Պանք Օթօման	563 75
Օսմանիյէ	— —

ԿԱՂԱՆԴ

ԿԱՂԱՆԴ յունական բառ է, այսինքն յոյն «Գալէնտ» բառէն ծագած է որ հայերէն կը թարգմանուի Նշխ, ուրեմն կաղանդն է նշխ, վասն զի հեթանոսութեան ժամանակ քուրմերը ժողովուրդն ի պաշտօն ատուածոց կը կոչէին ամէն ամսոյ առաջին օրն, ուրեմն ամսամուտն էր մեհենական տօն, այսինքն ամսամտի այդ օրն էր օր հանդիսական։ Մեհեանք ու բագինք շքեղապէս կը զարդարուէին և ժողովուրդք անդ հաւաքուելով, զիրար կը շնորհաւորէին և իրարու բարեմաղթու կը լինէին։ Հրեայք անգամ, որք աստուածապաշտ էին, ամսամտի օրն անդէն իսկ կը լսէին նուիրական փողերու ձայնը, զորս կը հնչեցնէին Քահանայք կամ Ղեւտացիք։ Բոլոր Իսրայելացիք ի լուր ձայնի այս նուիրական փողերու կը փութային գումարիլ, որպէս Մովսէս պատուիրած էր, և փառաբանական երգօք կը հռչակէին Աստուծոյ փառքն ու բարերար զօրութիւնը։ Ցարդ իսկ Հրեայք իրենց Սինակոկայներուն մէջ Դաւիթ սա նշանաւոր Սաղմոսը կ'երգեն ամսամտի օրն, ըստ լուսնական շրջանի.

«Ցնծացէք առ Աստուած, օգնական է մեր, աղաղակեցէք առ Աստուած ի ձայն ցնծութեան։ Փողս հարէք յաւուր նշանաւորի տարեկանաց մերոց։ Հրաման է այս Իսրայէլի և իրաւունք են Աստուծոյն Յակոբայ։»

Այլ որքան որ ամէն ամսամտի օրուան մէջ այս հանդէսք կը կատարուէին, այլ մեծագոյն հանդէսք և ճոխագոյն խրախճանութիւնք վերապահուած էին տարեմտի օրուան, զոր մանաւանդ Հայք աշխարհախումբ կը տօնէին Ամանոր անուանելով զայն։

Ո՛ր ժամանակէն սկսած է կաղանդը. — Հայք միաձայն կը պնդեն թէ Նոյ Նահապետէն է աւանդուած, և թէ Վարդավառի տօնն էր Ամանոր Հայոց, որ յետոյ Անահտայ ի փառս փոխուեցաւ մեհենական մեծ-տօնի։ Հազարաւոր տարիներէ ի վեր քանի՛ քանի՛ հազարաւոր բերաններէ սա սրտառուչ հագներգը արձակուեցան, հագներգ՝ զոր նուագեցին հին գուսաններն ի թինդ հանելով զգայուն սրտեր, ի ձայն բամբռան և քնարի։

Ո՛ տայր ինձ զծուխ ծխանի և զառաւօտն Նաւասարդի. զվազելն եղանց և զվազելն եղջերուաց. — մեք փող հարուաք և թմբկի հարկանէաք։

Այլ Ամանորի այս տօն քրիստոնէական դարերու մէջ տակաւ առ տակաւ պիտի դադրէր, և Նաւասարդ ոչ եւս պիտի յիշուէր, զի Նոր մը, յունական կաղանդն և հռովմէական Յունուարը պիտի գործածուէին այլ եւս։ Քրիստոնէական հրաշափառ տօնք պիտի փոփոխէին մեր հին տումարն ու տարեմտի շրջանը։ Սակայն որքան որ այս փոփոխութիւնն անհրաժեշտ եղաւ, այլ սովորոյթք, Ամանորի հանդիսական ու շնորհաւորական աւանդութիւնք մինչեւ ցարդ մնացին ու կը մնան մեր ժողովրդեան մէջ, մանաւանդ հոն ուր մեր մամիկն ու պապ՛կ, գուսանն ու աշուղ պահպանեցին այն ամէնը, որք զուտ տոհմային էին։

Կաղանդի երեկոյին պատրաստ է սեղանն, ուր ոչ թէ միայն չոր պտուղներ, ամիսնէ պատրաստուած, խնձոր, տանձ ու խաղող, նոյնպէս նուշ, ընկոյզ, կաղին ու չամիչ և այլն կան, այլ և տեսակ տեսակ անուշապուրներ, իսկ «Ճաժ»ի քովնտի կախուած կան երկար բարակ «շուշխ»ներ, որք համեմուած են մեղրով և մանդամայն ընկուզի ծեծածով ալիւրախառն եփուած։ Այլ որքան որ այս համեղ, այս չոր պտուղներ կան, սակայն նշա՛ն է կաղանդի փառքն ու փայլը։ Կաղթայի խմորն, ինքն օրն է ուտիք, վասնզի Ծննդեան ու Զատկի օրերու մէջ եւս կաղթայ չինելու սովորութիւն կայ, կաղթով կը չաղուի, իսկ ինքն պահքի օր է, որպէս կաղանդինը, մեղրով կը շաղուի, և կ'ըսուի «բուք» կամ «բուխ»։ Կաղթայի երեսին վրայ կը նկարուին տեսակ տեսակ կենդանիներու ու թռչուններու ձեւեր, և շատ անգամ տաճարներու ձեւեր։ Կաղթայի ձեւն է կլորակ, երբեմն խաչաձեւ, ձուաձեւ, եռանկիւնի կամ քառակուսի։ Ունի փոսիկներ, որոց մէջ երիկերք, մանրիկ ռեհլներ ցուցնելի հատիկներ դնելով կը պարեն ու յետոյ սանիկներու դէս ու դէն ձգելով կ'ապասեն որ թռչնիկներ գան կըտցեն ու ուտեն, այս կաղանդչէք է մեր մանրիկներու կողմէն Աստուծոյ մանրիկ թռչուն արարածներուն։ Ո՜ մանկական միամտութիւն, ա՛երբ մանկութիւն, ողջ՛ոյն քեզ։ Կաղանդի սեղանի վրայ կը վառուին մոմիկներ, ըստ թըւոյ ընտանիքի մէն մի անդամի։ Մամին մոմիկն է նշխուն, զոր մարելու համար տան փոքրիկները ձաւալի ու ցորենի հատեր կը նետեն հեռուէն, զորս պատժելու համար մամն է որ գաւազանով կը յարձակի, որք կը փախչին ու կը պահուըտին և վերստին յանկարծ կ'երեւին։ Այլ կը ճարահատի մամը, գոզը կը բանայ, կ'ազդէ ու կը պաղատի որ մոմիկը չմարեն ու գան գոգնոցէն առնուն իրենց կաղանդչէքը։ Պապուկն այն ատեն ժամէն գալով կը տեսնէ այս տեսարանն և անխառն կ'ողջունէ տունն ու տնեցիներն ըսելով. «Շնորհաւոր Նոր տարի և բարի կաղանդ»։ Հարս ու փեսայ և չափահաս կարգաւ գալով կը համբուրեն Պապուկի աջը։ Եւ սա նոցա աչերէն ու ճակատներէն պաչիկ կ'առնու, իսկ պզտիկներն իրենց վախէն, զի մամիկ իրենց պապուն քով կեցած կը տեսնեն գաւազանով, հեռուն կը մնան։ Այլ պապուկն անդէն մամէն առնլով գաւազանը ջարդուկոտոր ընելով երբ կը նետէ, պզտիկներն ահա յնծագին աղաղակաւ կը վազեն կը բոլորեն մամին շուրջ և գոգնոցը կը պարպեն՝ պապին ու մամին աջն համբուրելով և փոխադարձ պաչիկ առնլով նոցա։

Իսկ կաղանդչէքի արարողութիւնն է այսպէս, փոքրիկներ խումբ առ խումբ նախ կը պարեն, ետքէ աղջիկներ են, «շըշ» պարը, իսկ ետքէ մանչ են «ճէքլը»։ Ապա կ'երգեն կաղանդի տաղը, որ ամէն տեղ միօրինակ չէ։ Երգելէ յետոյ սոքա կ'սպասեն կաղանդչէք, զորս հաւաքելով ապա իրարու մէջ կը բաժնեն։ Կաղանդի գիշեր և ոչ մէկ տուն «ծածուկ» կը մնայ, զի սա դարաւոր բարի աւանդութիւնն ամէն տեղ կայ, թէ այն գիշեր բարի հրեշտակն ամենուն կը համնի, և կը գրէ ո՛վ ինչ չափով կաղանդչէք կուտայ աղքատին։ Կ'երեւի թէ այս հաւատքն է հինէն մնացած մեր մէջ, վասն զի Հայք ի հնումն նախ քան զքրիստոնէութիւն՝ ունէին գրող Աստուած մը, Տիր անուն, որոյ պաշտօնն գրել էր մարդոց բարի ու չար գործերը։ Այսպէս կաղանդի օրն իրարու ընծայաբեր լինել, իրարու շնորհաւորի երեմալով՝ իրարու բարեմաղթու լինել, շատ հին, հնագոյն ժամանակներու պատուական մէկ աւանդութիւնն է։

Քրիստոնեայք, մանաւանդ արեւելքցիք կաղանդի օրուան հետ կը տօնեն նաեւ Ս. Բարսեղ Հայրապետի յիշատակը, միայն թէ Հայք կաղանդի շաբաթ օրը կը տօնեն այդ նշանաւոր Հայրապետի տօնախմբութիւնը։

ՆԱՀԱՊԵՏ

ՀՆՏԱԽՏՆ Ի ՎԱՆ

ՎԱՆ, 4 Դեկտեմբեր 1892

Երկար ժամանակ առողջապահական շղթաներով կապուած մնալէ յետոյ, վերջապէս հոսէ ի վերջին օրերն հնտախտն մեզ եւս այցելեց։ Հրաշք մը կը լինէր եթէ հնտախտ Վան եւս չի մտնէր, զի երեք կողմերէ հնտախտն զմեզ շրջապատած լինելով, թերակղզիի մը պէս մէջտեղը մնացած էինք և թէեւ շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, նահանգիս կուսակալութիւնն անքուն աչօք հսկեց անդադար և առողջապահական շղթաներն երկար ժամանակ օգտակար եղան, սակայն վերջ ի վերջոյ անկարելի եղաւ հնտախտի Վան մտնելու անպատեհութեան առաջքն առնուլ, որ յանկարծ Վանայ մէջը եւս երեւցաւ իբրեւ հիւր մը՝ դժպատեհ, բայց ոչ անսպասելի։

Կը կարծուի որ հնտախտ Վան մտաւ Պարսկաստանէն, մաքսախոյսներու միջոցաւ և քաղաքիս երկու ծայրագոյն թաղերու մէջ եւս սկսաւ անմիջապէս ճարակիլ։ Թէեւ այնուհետեւ կեդրոնական թաղերու մէջ եւս ճարակեցաւ, սակայն մեծագոյն կոտորածը յիշեալ երկու թաղերու՝ Նորշէն և Շամիրամ՝ մէջը գործեց։

Երբ հնտախտն առաջին անգամ Վանայ մէջ երեւցաւ, ժողովուրդը բնականաբար նախ սարսափեցաւ, շատեր գրեթէ կիսամին փակեցաւ, շատերը՝ ջանացին ապաւէնք գտնել օղիի ու քոնեաքի, ռօմի եւ գինիի գաւաթներու մէջ։ Սակայն առաջին տպաւորութիւնն անցնելէ յետոյ, նախկին սրտայուզութիւնն եւս անհետացաւ ու ամէն ոք նորէն իւր պաղարիւնութիւնն վերըստացաւ։ Եւ արդէն պէտք է ըսել թէ ժողովրդեան նախկին սրտայուզութիւնն շարունակելու տեղի ալ չկար, զի հնտախտն արտաքոյ կարգի սաստկութեամբ չի ճարակեցաւ տեղս, այլ միջինէն վար սաստկութիւն մը միայն ունեցաւ։ Ծաղկախտն այս տարի աւելի մեծ կոտորած ըրաւ տղայոց մէջ քան հնտախտը չափահասից մէջ։ Ամէն ոք սկսաւ նախազգուշական միջոցներով հնտախտի հարուածներէն զերծ մնալու աշխատիլ։ Ոգելից ըմպելեաց չափազանց գործածութեան վնասակարութիւնն, քանի մ'անձանց մահովն աչներեւ տեսնուելով, ամենամեծ մասամբ հրաժարեցան թէ՛ չափազանց և թէ նոյն իսկ սովորական գործածութենէ, և գրեթէ ամէն տուն սկսաւ ջուրը եռացնելէ յետոյ միայն խմել։ Լուծում պատճառող ամէն տեսակ կերակուրներէ, թարմ պտուղներէ, չեփուած բանջարեղէններէ ի սպառ հրաժարումն, մնալով սովորականէն մաքրասիրութեան մը ու նաեւ ամենաթեթեւ փորհարութիւն մը անմիջապէս դեղով բժշկելու փութեռանդն ջանից հետ, պէտք է ասել որ հնտախտի յառաջխաղացութիւնը մեծապէս արգիլեցին։ Դիտելի եղաւ որ ներկայ համաճարակն իւր հարուածն ուղղեց այն տուներուն և այն անձանց, որք վերոյիշեալ նախազգուշական միջոցներուն մտ չգրին, այսինքն տգէտներ, աղքատներ, կիներ և ծերունիներ, որք հնտախտը համարելով Աստուծոյ մի պատիժը, մարդկային հնարքներով անկէ զերծ մնալու աշխատիլը մեղք կը համարէին։ «Հը՛, ինչո՞ւ մինչեւ հիմայ մեր խմած ջրին մէջը քօլերա չըկար, ու հիմայ քօլերա կայ։»

Սակայն եթէ երբեք պէտք կար ապացուցանելու որ հնտախտի միքրոպն առաւելապէս ջրին միջոցաւ կը ճարակի, ադոր ամենայայտնի ապացոյցը մենք առիթ ունեցանք տեսնելու։ Թերեւս շատերուն ծանօթ է որ քաղաքիս այգեստանեաց գրեթէ ամէն փողոցին մէջը ջրի մաքուր առուակներ կը վազեն։ Բնակիչք այդ առուներու ջրերը կը գործածեն, խմելու, լուացուելու և իրենց ամանները ու հանդերձները

լուանալու, իսկ ամառն իրենց այգիները ջրելու համար։ Երբ որ համաճարակն սկսաւ, բնակիչք գրեթէ խպառ հրաժարեցան առուներու ջուրը գործածելէ, այլ գործածեցին միայն աղբիւրի և ջրհորի ջուրը և այն եւս եռացնելէ յետոյ. իսկ ոմանք ալ չը հաւատալով թէ առուի ջուրի մէջը միքրոպ կը գտնուի, (և այն եւս աւելի առատութեամբ քան ո և է ջուրի մէջ, զի շատերը իրենց աղտեղութիւնները առուի մէջը կը թափեն և անոր մէջը կը լուանան) գործածեցին։ Այդ համաճարակն իւր կոտորածը գրեթէ այս վերջնոց մէջը միայն բրաւ։ Այն փողոցները՝ ուր առու չկայ՝ գրեթէ զերծ մնացին հնտախտի այցելութենէն։ Քաղաքամէջը (պարսպաւ շրջապատեալ) ուր առուներ չկան, հազիւ 4-5 զոհ տուաւ, իսկ քաղաքամէջի երկու թաղերն, ուր աղբիւրներ և առուներ կան, տուին նոյնչափ զոհ, որչափ այգեստանի ջրաշատ թաղերն։

Մեծաւ հրճուութեամբ կը ծանուցանեմք որ մեր ազգայինք, ուրիշ շատ մը քաղաքներու մէջը տեսնուածին նման, ո՛չ միայն իրենց պաղարիւնն չկորսնցուցին ի տես համաճարակի, այլ ամեն ոք փոխանակ իւր անձը միայն պահպանելու, մտածեց թէ՝ ցորչափ հնտախտն կը ճարակի աղքատին ու տգէտին մէջը, անկարելի է միայն անձնապահպանութեամբ վարակուելէ զերծ մնալ, այլ պէտք է բոլոր ոյժերը միացնելով, միասիրտ եւ միահոգի կռուել ախտին դէմ, օգնել անկարին եւ հիւանդին և ամեն կարելի միջոցներով, որք մարդկային ձեռնհասութեան սահմանին մէջը կան, ջանալ հնտախտն հեռացնել մեր դռներէն։

Անմիջապէս Վսեմ. կուսակալի թոյլտուութեամբ Կեդր. Առողջապահական յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Առաջնորդարանի մէջ ութ անձերէ բաղկացեալ, որ իրեն աջակից և գործակից ունենալով Ազգ. վարչութեան կրօնական և Քաղաքական ժողովները, նաև Թաղական խորհուրդները, գործի ձեռնարկեց և առողջապահական կարգ մը տնօրինութիւններ որոշելով, գործադրել տալու աշխատեցաւ։ Յանձնաժողովն մինչ մէկ կողմէն առողջապահական և նախազգուշական պատուէրներ գրով և բանիւ անդուլ և անդադար յատենի և արտաքոյ եկեղեցւոյ ժողովրդեան մտաց մէջը անջնջելի տպաւորել կ'աշխատէր, միւս կողմէն ալ դրամական հանգանակութեան ձեռնարկելով, աշխատեցաւ անմիջական դեղ եւ դարման հասցնել հիւանդին, սփոփանք տառապելոյն եւ ուտեստ՝ աղքատին։ Առողջապահական յանձնաժողովոյ կողմէն յատկապէս վարձեալ այցելուներ, իւրաքանչիւրն ունենալով իւր տրամադրութեան ներքեւ 150—200 տունէ բաղկացեալ շրջանակ մը, դեղ ի ձեռին անմիջապէս վազեցին վարակելոյն տունը, դեղ եւ սփոփանք տուին հիւանդին, երբ ծանր էր հիւանդին վիճակն՝ բժշկի վազեցին, եւ մինչեւ իսկ հիւանդին տունը և անկողինը, զգեստ և կարասին անձամբ հականեխելու, ապականութիւնները թաղել տալու հսկեցին։ Յանձնաժողովն նորութիւն մը եւս գործեց։ Իւր հրաւիրմամբ Ամերիկացի բժիշկ Մր. Րէյնոլտս՝ որ քաղաքիս մէջը միակ հայախօս բժիշկն է, կարգաւ պտտեցաւ քաղաքիս եկեղեցիները և առողջապահական հրահանգներ խօսեցաւ ժողովրդեան՝ յատենի եկեղեցւոյ յետ ժամերգութեան։ Սոյն նորութիւնն թերեւս՝ եւ ըստ իս գուցէ փոքր ինչ իրաւամբ՝ բամբասուի յոմանց. «Միսիոնար խօսի հայոց եկեղեցւոյ բեմէն»։ Յանձնաժողովն զգալով հանդերձ սոյն անպատեհութիւնն, սակայն հիւանդաց կեանքը փրկելու գերագոյն նպատակին առաջ չկասեցաւ։

Ահա այսպիսի ճգամբք կարելի եղաւ ըստ կարելւոյն մեղմացնել հնտախտի հարուածները մեր ազգայնոց մէջը, որք հազիւ 100ի չափ կորուստ ունեցան, թէեւ մինչեւ ցարդ վարակելոց թիւն մինչ 4—500ի կը հասնի։

Երկրին բոլոր բնակչաց համար անմոռանալի է Վեհ. Սուլթանի գերագոյն մարդասիրութիւնն, որով. հնտախտի երեւալէն յետոյ, իւր ամեն կարգի հպատակները բաց ունեցան ամեն ժամուն ձրի դեղ, բժիշկ և նոյն իսկ հականեխական դեղեր ստանալով, օրհնել այն հայրախնամ Վեհապետի թանկագին կեանքը, որ յարաժամ նուիրեալ է Իւր երկրի և հպատակաց բարօրութեան և երջանկութեան։

Շնորհակալեաց արժանի է Վսեմ. կուսակալ Պահրի փաշայի աջալուրջ հսկողութիւնն, որով նախ քան հնտախտի երեւիլն ամեն կարելի եղած զգուշութիւնները գործադրել տուաւ և յաջողեցաւ մինչ աշնան վերջին ամիսը, հնտախտը վանել մեր տուներէն, զի մարդ կը սոսկայ մտածելով թէ հակառակ այդ նախազգուշութեանց՝ եթէ [...]ն ամառուան ամիսներու մէջը [...]ւէր, ամենամեծ կոտորած կարող էր [...]լ, իսկ երբ հնտախտն վերջապէս ի Վան եւս երեւցաւ, անդուլ ջանիւք աշխատեցաւ մեղմացնել անոր հարուածները, սիրտ տալ ժողովուրդին և օր առաջ վանել քաղաքէն։

Բոլոր այս գերմարդկային ջանից շնորհիւ և անշուշտ Աստուծոյ ամենաբարձր նախախնամութեամբն՝ հնտախտն կարելի է այժմէն իսկ հեռացած համարել Վանէն, օրական հազիւ քանի մը ցանցառ դէպքեր կը պատահին, իսկ մահ դունուրբք։ Կը յուսացուի որ ի մօտոյ ձիւնն և ցուրտն, որք այժմ յամենուստ կ'ակնկալուին, թէեւ հակառակ ուրիշ տարիներու ցարդ կը յապաղին, խպառ հեռացնեն սոյն անկոչ հիւրը։

Հնտախտն երեւցած է նաև քաղաքիս շրջակայ գիւղերու և գաւառներու մէջը եւս։ Բնական է որ գիւղացիք իրենց անմաքրութեամբ, կանոնաւոր բնակարան չունենալով և մանաւանդ տգիտութեամբ, աւելի զոհեր ունենան, պարագայ մը՝ որ կ'ըստուգուի, թէեւ ճիշդ տեղեկութիւն մը առնուած չէ։ Այլթամարի Ամեն. Կաթողիկոսն, Լիմ եւ Կտուց անապատներու և շրջակայ վանքերու վանահայրերն հրաւիրուեցան տեղւոյս խառն ժողովոյ կողմէն ըստ օրինակի Վանայ, ջանալ իրենց թեմերու մէջը եւս հնտախտի առաջքը առնելու, առողջապահական պատուէրներ եւ դեղեր տալով ժողովրդեան։

Ի վերջոյ չեմ կարող անյիշատակ թողուլ նաև տեղւոյս Ամերիկացի բժիշկ Պատ. Մր. Րէյնոլտսի և բժշկուհի Օր. Քիմպօլի օրինակելի անձնուիրութիւնը, որք հակառակ իրենց բազմազբաղ վիճակին, վազեցին անմիջապէս ուր որ կը կոչէին իրենց մարդասիրութիւնը և պարտաւորութիւնը, անկարներէն կէս այցագին (5 ղրշ.) միայն առնելով, խօսեցան, քարոզեցին, քաջալերեցին, սրտապնդեցին. և միեւնոյն ժամանակ աշխատեցան գրեթէ ի չգոյէ պէտք եղած դեղերը մեծաքանակ պատրաստել և ամենաաժան գնով տալ ամենուն, թէ՛ վարակեալին և թէ ոչ վարակեալին։

ՀՈՍԿԷ ՀՈՆԿԷ

[ՔՐՕՆԻՔ]

Օրթագիւղ երբեմն, Օրթագիւղ յաւէտ։

Գըր՛ր... ձիւն կուգայ, բայց այդ գիւղին ծանօթ տուներէն մէկը մտէք, հոն՝ սենեակն ալ տաք է, մարդիկն ալ, խօսակցութիւնն ալ, սրտերն ալ, զգացումներն ալ։

Երեսունվեց ժամ անցուցի հոն, և վայրկեան մը կարծեցի թէ Իզմիր կը գտնուիմ, Ասիոյ ամենէն անոյշ մխիթարութիւնն է անոնց համար՝ որք միեւնոյն ծննդավայրը ունին Հոմերոսի հետ։

Օրթագիւղ չգիտեմ ինչ մը ունի համով, որ սիրցնել կուտայ քեզի, գիւղը՝ հակառակ իւր ցից պաւիմերներուն, ընդհանրապէս խաւար փողոցներուն և ամայութեան, ինչպէս նաև սիրցնել կուտայ քեզի, մարդիկը՝ հակառակ իրենց Օրթագեղցիութեան, յանցանք մը զոր Իզմիրցին ալ ունի. գոնէ այսպէս կը կարծէք՝ դուք որ Օրթագիւղցի չէք։

Մարդ Պոլսեցի ըլլալէն ետքը՝ Օրթագիւղցի ըլլալու է, ինչպէս շնորհօք Ֆրանսացի մը Մարսիլիա ծնած ըլլալու է՝ Պարիզցի ըլլալու համար, այսպէս համոզուած են գոնէ... Մարսիլիացիք։ Այս համոզմամբ համակրութիւնս այդ գիւղին համար, ապահովապէս կը պարտիմ այն փայլուն նմոյշներուն որոց հանդիպելու բաղդն ունեցայ հոն, շաբաթ գիշերուընէ մինչեւ երկուշաբթի առաւօտ։

—Եւ դեռ ամենը ասոնք չեն, ըսին ինծի։

—Մեր պարահանդէսին պիտի գտնուի՞ք, կը հարցնեն ամեն կողմէ։

Եւ այս բառերը արտասանած ատեննին ժպիտ մը իրենց երկու շրթները իրարմէ կը զատէ, ձեզ ցուցնելու համար սուր ակռայներու շարք մը, որ կարծես ստեղնաշարերն ըլլան իրենց սուր մտքին։

Եւ դեռ այդ պանծալի գիշերուան հասնելուն համար 34 անգամ 24 ժամեր պիտի անցնին, բայց սակայն այսօրուընէ գիտենք թէ Տիկին Այսինչեանը, սեւ մերկուսա շրջազգեստ մը ապսպրած է, և այդ առթիւ, մենք պիտի կրնանք հիանալ մարմարինէ ուսերու վրայ, որք վարդագոյն փետուրով շրջանակուած պիտի ըլլան։

Այս անգաղտնապահութիւններու շարքը կրնայի երկարել եթէ հիմակուընէ յունվար 30ի գիշերուան հմայքը կանխաւ ձեզ ճաշակել տալ ուզէի։

—Կանացի շաղակրատութիւն՝ այս ամենը, պիտի ըսէք, ո՛հ, մի քաշուիք. երբ խօսքս Օրթագեղցեաց վրայ է, ես ստիպեալ եմ, իւրացնելու իրենց նշանաբանը որ այս դարավերջի միջոցին նշանաբաններուն ամենէն ճիշդ և ամենէն խելացի կերպով ընտրուածն է.

Honni soit qui mal y pense.

* * *

Կիրակի օրուընէ ի վեր Օրթագիւղը աւելի սիրեցի։

Նորութիւն մը կար ծովեզրեայ տան մը մէջ։ Բարեկամ երիտասարդ մը՝ այդ օրուան համար, կրկին երկոտասնեակ բարեկամներ հրաւիրած էր հոն, ներկայ գտնուելու երաժշտական two o'clockի մը՝ որ նուագահանդէս մը ըլլալու ամեն հանգամանքները ունէր։

Ծոխ և արհեստապիտական յայտագիր մը սպեզօծ, գունաւոր և շատ սիրուն քարթօններու վրայ՝ բաժնուեցաւ ունկնդիրներուն։

Նիկողոս էֆ. Թօքաթլեան, որ violoncelle կը զարնէ, եռանդուն արուեստասէր մըն է և շատ զգացմամբ գործածել գիտէ նուագարանը, եթէ մինչեւ հիմայ virtuose մը ըլլալու հասած չէ, ասի չարգիլեր սակայն չի յուսալէ որ սակաւ առ սակաւ ճարտար «վիօլօնսէլիստ» մը պիտի ըլլայ, «առղիստ» մը պիտի ըսէի, եթէ երիտասարդ բարեկամս ինձ կանխաւ ըսած չըլլար որ մազերը արտասովոր կերպով երկնցնելու երբեք դիտաւորութիւն չունի։ Միտքս եկաւ, հարցնեմ, ինչո՞ւ համար էրիկ մարդիկ, երբ առղիստ կ'ըլլան, մազերնին կ'երկնցնեն. և կանայք՝ մեծաւ մասամբ, երբ այդ կէտին կը հասնին, մազերնին կը կտրեն։

Այս հարցմանս պատասխանը գտնել դիւրին է, անոնց համար որք՝ «Արեւելք»ի հանելուկներով կ'զբաղին։

Պ. Տէլուիճի, հիանալի կերպով ջութակահար մ'է; Արթօի, Ֆանթազի Պոլյանթի մէջ, զոր դաշնակի ընկերակցութեամբ զարկաւ, իր ճարտարութեան, արհեստին և զգացմանը վրայ փայլուն ապացոյցներ տուաւ, որոնց համար մեր զարմացումը և սքանչացումը կրկին և կրկին ծափահարութեամբ յայտնեցինք։ Երիտասարդ մ'է Պ. Բատէլլիօ, որ իր հեղինակութիւններէն երկու կտոր զարկաւ կատարեալ արուեստագէտի մը եղանակաւ եւ ամեն կողմէ գովեստի և հիացման արժանացաւ։

Բօքէրի «Կավօթ»ը, զոր Թօքաթլեան վիօլօնսէլի վրայ զարկաւ, ջերմ ծափահարութեամբ ընդունուեցաւ, և հարկադրեց զմեզ մեր բարեկամ հիւրընկալին ձեռքը գուրգուրանօք սեղմելու։

Այս ընտանեկան նուագահանդէսին ներկայ եղողները՝ կրնան պարծենալ թէ Պոլսոյ հայ երիտասարդութեան այն միակ մասն էին, որ ամենէն հաճելի կերպով կրցան անցնել կիրակի օրուան յետ միջօրէն։

Եւ մեր այս գոհունակութիւնը պարտինք Թօքաթլեան էֆ.ի որ Օրթագիւղցիի յատուկ ճաշակով, այս տեսակ կրթիչ զբօսանք մը այնքան վայելուչ կերպով գիտցաւ կազմակերպել։ Մինչդեռ Պատրգիւղի երիտասարդները կը «բօքէր»էին և Բեբայիները կը «ֆլիռ»էին, երբ Իւսկիւտարցիք կը «պեզիք»էին և Գումգափուցիք կը կռուէին, մենք Օրթագիւղի մէջ Մէնտէլսօնի վրայ կը հիանայինք, Վէբէրի վրայ կը սքանչանայինք, և Թօքաթլեանի կը նախանձէինք, որ բարի օրինակ պիտի ըլլայ նուագասէր երիտասարդներու որք ասկէց ետքը պիտի փութան այսօրինակ հաւաքումներ ստեղծել վասն զի ամեն ճաշակի տէր մարդերու համար, ամենէն գեղեցիկ և ամենէն օգտակար միջոցն է ժամանակը սպանելու։ Մենք աչքովնիս տեսանք, որ հրաւիրուած երիտասարդութիւնը ջերմեռանդ երկիւղածութեամբ, սիրով և ուրախութեամբ կ'ունկնդրէր երաժշտութեան։ Խորհրդաւոր լռութիւն կը պահէին, երաժշտութեան հմայքն ամբողջովին վայելելու համար, և երեք ժամէ աւելի, որ նուագահանդէսը տեւեց, ոչ ոք բերանը բացաւ։ Ա՛յո, բերաննին բացին, բայց պիւֆէին մէջ որ մեծ խնամքով պատրաստուած էր։

Բերայի մէջ և Պատրգիւղ, ուր այնքան քաջ դաշնակահար օրիորդներ և պարոններ կան, այս օրինակին պիտի հետեւին անշուշտ։

* * *

Օր. Սէրվանթէսն ալ չի մոռնանք... տարին մէկ երկու անգամ։

Հանրածանօթ Սպանուհին իր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց, Շիքակօ չերթալէ առաջ, նուագահանդէսով մը, որ երկուշաբթի գիշեր տեղի ունեցաւ Թէօթօնիայի սրահին մէջ։

Երեք հարիւրի մօտ հանդիսականներ կային հոն, ամեն տեղէ և ամեն ազգէ, բացի հայերէ։

Ըստ սովորականին, Օր. Սէրվանթէս հմայեց բառին ամենէն իրական նշանակութեամբ՝ ամբողջ սրահը իր երաժշտական հանճարով։

Նուրբ, թարմ, խարտեաշ քնարահարը իր մետաքսէ սիրուն ճերմակ արդուզարդին մէջ, երաժշտագէտի վերջի բաղը արտասանեց Թոմասի Մէլօտիին մէջ, որով ամեն սրտեր բաբախել տուաւ, և փոխադարձ ընդունեց ծափահարութեանց որոտում մը, զոր վերջակէտեց փառաւոր ծաղկեայ կողով մը։

Նուագահանդէսին փայլը կաւելցնէր Մաէսթրօ Ֆաւրլանին, որ ինչպէս միշտ, Լիսթին Բաբսօտին եւ իր հեղինակած երեք «քարաքթէրիսթիք» հատուածներն իր ծանօթ վարպետութեամբը դաշնակեց.

* * *

Միջադէպ մը։

Բարեկամ մը և ես, շրջապատուած կը գտնուէինք հինգ վեց փափկասուն օրիորդներէ, որք գեղեցիկ և սրամիտ էն. անոնցմէ մին Գերմանուհի մ'է, երկրորդը անգլուհի մը, երկու հելլենուհի, երկու ֆրանսուհի, բայց վեցերորդին ազգութիւնը չի կրցանք ճշդել. ամեն լեզու շատ յըստակ և կատարեալ կերպով կ'արտասանէ, Լեւանթէն մը ըլլալու էր։

Վերջընթեր կտորն զոր Օր. Սէրվանթէս զարկաւ, համակրական ցոյց մը ընելու նըպատակաւ՝ խումբ մը երիտասարդներ աղաւնիներ թռցուցին բեմին վրայ, որք ինկան քնարահար օրիորդին ոտքին տակ, վզերնէն ի վար կախուած ընծայները հաւատարմաբար իրենց տիրուհւոյն յանձնելու։

Աղաւնի մը, դարավերջիկ աղաւնի մը եթէ կուզեք, իր ընկերուհիներէն զատ բան մը ըրած ըլլալու համար, (ապահովապէս էգ աղաւնի մ'էր ատիկայ) ուզեց ամբողջ սրահին բոլորտիքը թռչիլ և ապա իր պաշտօնը կատարել։ Մէկ պատէն միւս պատին վրայ զարկաւ ինքզինքը, վեր վար ցատկոտեց և խեղճը եկաւ իյնալ մէջտեղի շահին կազի կտուցի մը մէջ, պոչը ըռնկիլ սկսաւ, այդ մեծ գեղեցիկ, ճերմակ պոչը, որուն համար, տիկին, ապահովապէս, մատամ Բարէտսին մը պիտի պահանջէր ձեր գլխարկին վրայ դնելու համար։

Դժբաղդ կենդանիին պոչն այրելու վրայ է. ախ, կայրի կոր։

Կիները կուլան, էրիկ մարդիկ, քըշթ, բըստ կը պոռան, Օր. Սէրվանթէս, խեղճահար, կաս կարմիր եղած, բեմին վրայ վազելով թաշկինակով թռչունը իրեն կը կանչէ։

Իրարանցում, աղաւնի մը երբեք այդքան տրամաթիք փորձանքի մը չէ հանդիպած, և երբեք շրջապատուած չէ այնքան մեղքցող եւ սիրող համակրութեամբ։

—Ա՜խ, կ'ըսէ մեր քովի գերմանուհին, սիրտս կտոր կտոր եղաւ, վար առնելու և այրած մասին վրայ ձէթ քսելու է։

—Օ՜հ, կ'ըսէ Անգլուհին, լաւ է որ ուտեն, արդէն կէսն եփած է.

—Հոգ չէ, կը յաւելուն հելլենուհիներն որ աղաւնին այրի, բայց վիզերնէն կախուած ընծան ալ այրի նէ...

—Գոնէ պոչը չայրէր, կ'ըսէ Լեւանթինը, գլխարկի վրայ կը դրուէր։

Իսկ ֆրանսուհին, նրբամիտ ինչպէս միշտ կը հարցնէ։

—Այդ աղաւնիին արուն ի՞նչ պիտի ըսէ արդեօք եթէ այդ խեղճ կենդանին առանց պոչի իր ընկերին քո՞վ դառնայ։»

Ջեմ դիմանար և կը պատասխանեմ—Ինչ որ ձեր էրիկը, եթէ երբեք ունենաք, պիտի ըսէր, եթէ գայիք իրեն խոստովանիլ թէ իմ սենեակս մոռցած էք ձեր... թաշկինակը։

Ց. ԱԼՓԻԱՐ

ԿԱՂԱՆԴԸ
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՏՂԱՅՈՒԹԵԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

Այն ատեն դեռ մանուկ մ'էի եօթն ութ տարեկան։

Տարւոյն վերջին օրն է։ Կ'ըսեն թէ այն իրիկունը կաղանդ պիտի գայ։

—Ո՞ւսկից պիտի գայ կաղանդը, կը հարցնեմ միամտաբար։

—Հայրիկը պիտի բերէ, կ'ըսէ մայրս խնդալով։

—Երկինքէն պիտի թափի, կ'ըսէ ուրիշ կին մը։

—Պաճաէն ներս պիտի մտնէ, կը յաւելու երրորդ մը։

Ես՝ տղայի յատուկ դիւրահաւանութեամբ, կը գոհանամ այս խօսքերով առանց ուրիշ բացատրութիւններ քրքրելու, և անհամբեր ուրախութեամբ կ'սպասեմ ան ժամուն՝ որ կաղանդը պիտի գայ իր գոյնզգոյն հազեղ պտուղներովը զորս երեւակայելով բերնիս ջրերը կը վազէ։

Կեանքիս մէջ ինչ տեսակ հաճոյք որ վայելեմ, ո՛ր աստիճան երջանկութիւն և ներքին գոհունակութիւն որ խմանամ, երբեք պիտի չհաւասարի այն հեշտաւէտ անճառ բերկրութեան՝ որով սիրտս կ'ուռէր երբ տղայ էի, Կաղանդի կամ նմանօրինակ հանդիսաւոր տօնական օրերու կամ որ և է ուրախառիթ պարագայներու մէջ։ Կը մտածեմ թէ ամենէ պզտիկ, ջնջին վայրկեններ մեր մանկական հոգիներուն մէջ կը ծաւալէին այն ճշմարիտ երանութեան բոյրը՝ զոր կեանքի իրական սեպուած հաճոյներու վայելման մէջ իսկ պիտի չգտնենք։

Ինչպէս ամեն գաւառներու՝ նոյնպէս Եւդոկիոյ հայերուն սովորութեանն համեմատ՝ այն օրը մեր ազգականներէն միոյն տունը համախմբուած ենք մի քանի ընտանիքներ կաղանդը միասին վայելելու համար։ Կան հոն ազգականներէս ինձ տարեկից տղաք չորս հինգ հատ, և ուրախութեանս մէկ մեծ շարժառիթն ալ անոնց ներկայութիւնն է։

Եւ մինչ օրհնեալ տարւոյն յետին օրը ոգեւարքի տագնապները կը կրէ քիչ վերջ թաղուելու համար յաւիտենականութեան անյատակ գերեզմանին մէջ, մենք ուրախ զուարթ տան մէջ վեր վար, ներս դուրս տակնուվրայ կ'ընենք, հրճուելով որ կը մօտենայ ցանկալի ժամը ուր կաղանդը պիտի գայ։

Վերջապէս դեկտեմբերի սրեւուն մեռելատիպ ճառագայթները՝ զգգեւս մեղքընելով մահացու հարուածը տալու ոգեւարք տարւոյն, յամր յամր կը քաշուին տխրագին, չորունակուելով համասփիւռ ձիւնէն արձակւող մարած ճառագայթներուն մէջ, ձիւն՝ որ նոյն միջոցին ամբողջ քաղաքը ու լեռները պատած է ճեր ճերմակ, զգգեւս անհուն պատանքը ներկայացնելով նորամեռ ժամանակին։

Հոն ներկայ եղող ընտանիքներու բոլոր էրիկ մարդիկը կամաց կամաց կը ժամանեն եւ վերջապէս ամենքս միասին սեղան կը նստինք ընթրելու։ Կը յիշեմ որ կերակուրները պահոց էին։ Այն երանելի ժամանակները բարեպաշտաբար դեռ պահք չի պահելը հոն ալ լուսամտութեան նշան մը չէր նկատուեր։

Երբ ընթրիքը կ'աւարտի, կանցնինք ուրիշ սենեակ մը ուր ամեն ոք իրեն վայել տեղը կը բռնէ։ Մեր մէջ կայ մարդկային հասակի սանդուխին գրեթէ ամեն աստիճանը գրաւող անձերէն նմուշներ, ճրգացող երախայէն սկսեալ՝ մինչեւ տորտորացող ծերունին։

Եւ մինչդեռ մեծերը իրենց սուրճերը խմելէ յետոյ չըպուխներու և սիկարներու ամպերուն մէջ խօսակցութեանց կծիկները կը քակեն, էրիկ մարդիկ չուկայի անհամ խօսքերու, կնիկներն ալ ըստ իրենց հնաւանդ սովորութեան բամբասանքի թել մը գտնելով, մենք պզտիկներս սենեկին մէկ նուազ լուսաւոր անկիւնը գրեթէ իրարու վրայ կուտակուած՝ մրգեղէններու դարալէն զգտուել չորթուած լէպլէպիներով «Թէք չիֆթ» ըսուած խաղով կը պարապինք անլուր ճըլըւըտուք հանելով։

Այս վիճակի մէջ չգիտեմ քանի՝ ժամեր կանցնին, մէջմեալ յանկարծ մեր նստած տեղւոյն մօտէն, վառարանին կողմէն ահագին ձայներ կը հնչեն սենեկին մէջ, ճա՜նկ, ճա՜նկ, ճա՜նկ... Ամենքս մէկէն ելեկտրական զսպանակէ մը շարժուածի պէս վեր կը ցատկենք սարսափահար, հոգ չընելով որ մեր գոգերու լէպլէպիները սենեակին ամբողջ կը ցանցնուին և աճապեկ մեր մայրերուն քով կը վազենք կը կըցկըտինք։ Էրիկ մարդիկ ամենը մէկանց վառարանին կողմը կը խուժեն, ուրկէ ճա՜նկ, ճա՜նկ զանգիւնները կը շարունակէին անընդհատ։ Անկարելի է նկարագրել մենք պզտիկներու սոսկումը որք փախերնուն դողալով մօրերնուն լանջքին փաթթուած են իրենց մինիկ ձեռքերով և անանկ պինդ փակած որ կարծես ծակ մը բանալ կ'ուզէին հոն ու պահուըտիլ. ոմանք բարձրաձայն կուլան։ Անլուր խառնակչումը կը տիրէ սենեկին մէջ որոյ մէջէն ձայները կը կրկնուին հետզհետէ աւելի ազդու, ճա՜նկ, ճա՜նկ։

—Ի՞նչ է ասի, կը հարցնենք մեր մայրերուն։

—Մի վախնաք, զաւակս, կաղանդը եկաւ, կ'ըսեն մեր մայրերը։

Այս խօսքին վրայ քիչ մը հանդարտելով՝ կ'երթանք վառարանին չուրջը խռնուողներու մէջ խառնուիլ որոց սրունքներուն մէջէն սողալով՝ հետաքրքիր ակնարկներ կը նետենք վառարանին մէջ, ծխնելոյզին ի վեր, տեսնելու համար թէ կաղանդը ինչպէ՞ս կուգայ։ Արդարեւ չուանով բան մը առկախ կ'երերայ ծխնելոյզին մէջ, կողով մը որուն մէկ կուշտը հաստատուած էր ահագին զանգակ մը, և բանի չուանը կ'երերար՝ զանգակը կը հնչէր ճա՜նկ, ճա՜նկ, ճա՜նկ...

Կողովը կը քակեն չուանէն և մէջէն դուրս կը հանեն պարապ սափորիկ մը, նաեւ թուղթի մը կտոր զոր ներկայից մին կը կարդայ բարձրաձայն։ Գրութիւնը կը սկսէր «Շնորհաւոր Նոր տարի և բարի կաղանդ»ով և կը վերջանար բարեմաղթութիւններով։

Հիմա ամենուն հետաքրքրութիւնը կը վառի գիտնալու համար թէ ո՞վ է այս խաղին հեղինակը։ Դրացիներու, բարեկամներու վրայ ենթադրութիւններ կ'ընեն։ Աւելի անհամբերները դուրս կը վազեն տանիքին վրայ ելլելով դիտելու թէ ո՞վ է որ կ'սպասէ ծխնելոյզին բերանը։

Մեծերները իրենք ալ փոխադարձ խաղ մը խաղալու մտօք՝ սափորիկին մէջ պարզ ջուր կը լեցնեն. քանի մը հատ երկնէկէ ածուխներ ալ իբրով կը ճերմկցնեն նմանցնելու համար ընկուզէ շինուած «սուճուխին» որուն հոն տեղացիք քէօմէ անունը կուտան։ Յետոյ այս ածուխները և ուրիշ չեմ գիտեր մէկ քանի անպիտան իրեր ու սափորիկը խնամքով տեղաւորցնելով կողովին մէջ՝ չուանին կը կապեն և զանգակը կ'երերցունեն. կողովը վեր կը քաշուի եւ ամեն մարդ գոհունակ դէմքով իր տեղը կ'անցնի։

Յանկարծ ահագին շառաչիւնով մը ծխնելոյզէն վար ջրի հոսանք մը կը գահավիժի վառարանին մէջ, ժայթքելով սենեկին ամեն կողմը, և անոր ետեւէն շինծու «քէօմէ»ները այսինքն ճերմկցուած ածուխները և միւս իրերը կը թափուին վար։ Կարելի չէ բացատրել նոյն միջոցին կնիկներու ճըլըւոյին հետ խառն մեր չարաճճի քանդքանները. սենեակը ամբողջ կը թնդայ անլուր ժխորով մը։

Ոչ ոք կ'սպասէր այս ելքին։ Ուստի տեսնելով որ այս գիշերային այցելուները դիւրաւ հեռացող անձեր չեն, այս անգամ կողովին մէջ որ նորէն վար կախուած էր, կը դնեն ամեն տեսակէ մէյմէկ մաս պտուղէն, սափորիկը կը լեցնեն գինիով և թուղթի մը վրայ ալ փոխադարձ շնորհաւորական խօսքեր գրելով՝ վեր կուտան։ Հոն հնաւանդ սովորութիւն է որ կաղանդի գիշերները դրացիներ և բարեկամներ իրարու այս խաղը կը խաղան։

Ալ խօսակցութիւնը այս միջադէպին վրայ է միայն։ Խնդուքները, քրքիջները, վերջ չունին, իսկ մեր ուրախութիւնը անսահման է։ Վերջապէս սենեկին դուռը կը բացուի և սեղան մ'է ներս կը բերուի, որուն վրայ շարուած են ափսէներով տեսակ տեսակ մրգեղէններ որոց բովանդակ դասը իր ներկայացուցիչները ունի հոն, ամենէն ընտիրէն սկսեալ մինչեւ ամենէն անպիտանը։

Մեր աչքերը շլացած են։ Վերջապէս բաղձալի ժամը հասաւ, կաղանդը իրօք եկաւ այս անգամ։

Կը շարուինք ամենքս սեղանին շուրջը։ Խուրձ մը կանաչ մեղրամոմեր կուտան ձեռքս զորս մէկիկ մէկիկ վառելով և ներկայից տարէցներէն սկսեալ ձեռքերնին համբուրելով կը բաժնեմ իւրաքանչիւրին մէյ մէկ հատ, երբեմն փոխարէն ստանալով նուէր խնձորներ որոց վրայ տասը փարանոց դրամներ խօթուած էին։ Միւս տղաք ալ ձեռք սպգնելով կ'ընդունին այսօրինակ նուէրներ։ Ամեն կողմէ օրհնութիւններու տարափով մը կ'ողողուինք։ Կը նայիմ որ հինգ հատ տասնոց ունեցեր եմ։ Ի՜նչ մեծ գանձ.... Կեանքիս մէջ եթէ միլիոններ իսկ շահիմ՝ կարծեմ թէ պիտի չ'զգամ համակ էութեամբս այն հեշտագին ցնծումը՝ զոր այն հինգ տասնոցները պատճառեցին ինծ։

Ամեն ոք իր վառած մոմը կը զետեղէ սեղանին եզրը։ Մեր անհամբեր ձեռքերը անմիջապէս պտուղներուն վրայ կը յարձակին. կը շուարինք թէ ո՛րը թողունք, ո՛րը ուտենք, մինչդեռ մեծերուն օղի կը հրամցուի կարգաւ զորս կը խմեն բարեմաղթութիւններու երկարաձիգ շարքով։ Երբեմն երբեմն պըտուղներէն միայն ուտելէ չգոհանալով՝ կը գրպանենք ալ։ Մոմերը կը սկսին հատնիլ։ Մենք հազիւ կէսը վառած՝ կը մարենք զանոնք և գրպաննիս կը պահենք խնամով որպէս զի յաջորդ օրը նորէն վառելով զուարճանանք։

Հոն չի կայ ընկերութիւն մը, տուն մը ուր այս կամ այն տեղական նուագը չալել գիտցող անձեր չի գտնուին։ Բնականաբար մեր մէջ ալ կային այնպիսիներ։ Ուստի հոն տեղի աւանդական սազը ու քէմէնճէն մէջ կը բերուին, և կ'ըսկսին նուագել, ուտել, խմել գինին և օղին միանգամայն իրարու խառնելով։

Ուղեղները կ'ըսկսին տաքնալ։ Ամեն գլուխէ մէյ մէկ կերպ ձայներ կը բարձրանան, ու երգեր կ'երգուին։

Եւ մինչդեռ աղմուկը հետզհետէ կ'աւելնայ, ու գինիին և օղիին շոգիները ամենքին լեզուին շարժում կուտան և սազն ու քէմէնճէն իրենց ճըռճըռցըները կը շարունակեն անդուլ, ասդին քնոյ հրեշտակը կուգայ թառիլ արտեւանունքիս վրայ հեշտ և անդիմադրելի ծանրութեամբ։ Ու սենեկին մէկ անկիւնը կըկըսելով՝ անձնատուր կ'ըլլամ այդ անուշ հրեշտակին որ գիս իր հեշտօրօր թեւերուն վրայ առած երազներու հմայական աշխարհին մէջ կը պտըտցնէ հոս հոն...

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Բ. ՆԿԱՐՀԱՆՈՒԿ

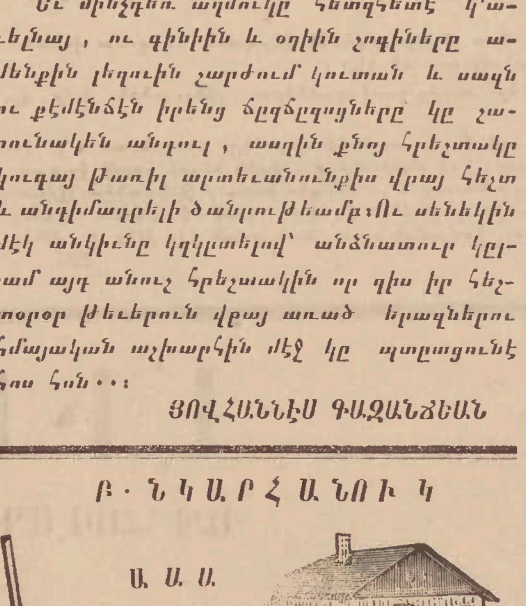

ՓԱՓԱՔ Ռօվըկկրամօն

ԲՕԺՕՋԻԿ

Սոյն նկարհանուկին լուծումը մինչեւ երկուշաբթի օր խմբագրութեանս բերողը պիտի ընդունի «Մասիս» շաբաթաթերթին վեցամսեայ բաժանորդագրութիւն մը։

Կը խնդրուի որ լուծողը չմոռնայ իր անունն ու հասցէն եւս հաղորդել։

ԼԱՆՕԼԻՆ
ՔՐԷՄ ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ
ԼԱՆՕԼԻՆ

ԼԱԽԱԳՈՅՆ դարման ընդդէմ մորթի պատռուածոց կեղեւուածներու։
ԳԵՐԱԶԱՆՑ մորթի պահպանման համար, մանաւանդ մանուկներու մարմին, և գոյնի պահպանման։
ԼԱԽԱԳՈՅՆ դարման ընդդէմ մորթի հիւանդութեանց և ընդդէմ արիւնխթութեանց։

Կը վաճառուի ամեն դեղարաններու եւ դեղօրէից ու անուշահոտութեանց մթերանոցներու մէջ։

Գործակալ եւ ներկայացուցիչ ի Կ. Պոլիս Մ. Ս. ՖՐԵՕՅԼԽ

Կալաթա, Մերթէգպանի փողոց, Գրնաճեան խան։ 398

ՄԵԽԱԳԻՐ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

Դուռնաւոր մաքուր տպագրութեամբ, ամենէն գեղեցիկն իր տեսակին մէջ։ 12 ամիսներու մէջ տեղ դրուած է պլօքը մը ամեն ազգի Տօնականներով, կը տեսնուին իսկոյն ամեն ազգաց տօները։

Պատրիգականեանի քով, Բիզա փաշա խան, Պոլիս, Վրոյր եւ ընկ. Աղեքսանդրեանոցն Քօմխիօն խան, Կալաթա։ 386 8—12

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Փարիզի բժշկական Ակադեմիային եղած յայտարարութիւններէն կը հետեւի թէ ոչ մէկ դեղ կրնայ դէմ դնել Ինֆլուէնցային՝ մորփի ձեան իւղին պէս։ Գերազանց է ընդդէմ հազի, ցնցղատապի, յոյժ զօրացուցիչ է և դիւրութիւն կուտայ, գործածելու է գայն կախաւ՝ ցուրտէն յառաջ եկած հիւանդութիւններուն առաջքն առնելու համար։ Ուրիշ ամեն մարքաներէ աւելի սա կը յանձնարարենք. «Հօկի իւղը» (եռանկիւնաձեւ սրուակներով) իբր լաւագոյնը, ամենէն ախորժելին և ամենէն սննդարարը։ Կը գտնուի Թուրքիոյ, Ռուսմանիոյ, Յունաստանի, Եգիպտոսի և Սուրիոյ բոլոր դեղարանները և ՀՕԿԻ քով, տէրը, Փարիզ, Բասթիլիոն փողոց, Թիւ 2։

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅԵՐԱՅԻՆ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՊԱՅՄԱՆՔ ՎԱՃԱՌՄԱՆ
Գիրքերը կը տրուի Փարիզի գնով

100 ֆրանք և աւելի պայմանաւ ամեն յանձնարարութեան համար վճարում մը պիտի ըլլայ ամսական

ՀԻՆԳ ՖՐԱՆՔ

Փոխադրութեան ծախքը գնողին վրայ է. Մեզ հետ յարաբերութիւն չունեցող անձերէն կը խնդրուի որ երաշխաւորութիւն մը տան տեղւոյս վրայ։

Ա. Տ. ՋՈՒԽՃԵԱՆ

Ղալաթիա, 19, Խաւիար խան, Ղալաթիա 19.

331

5

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՇԱՀԻՔ
300,000 ՖՐԱՆՔ

Եթէ երկու ամիսը հեղ մը 5—10 ղրուշ տալով մէկ երկու բրոմէս չը գնէք, հետեւաբար չէք կրնար մասնակցիլ Բում. երկաթուղեաց առաջնակարգ վիճակահանութեան։ Եւ եթէ չը մասնակցիք ի՞նչպէս կարելի է շահիլ 300,000 կամ ուրիշ ո և է գումար սոյն վիճակահանութիւններէն։ Այո, երկու ամիսը անգամ մը գնելու է բրոմէս մը, բայց դիտեցէք որ ձեր գնած բրոմէսը էն բաղդաւորներէն ըլլայ։ Գնեցէք ՏԻԳՐԱՆ Մ. ԱՐՋՐԵԱՆ բրոմէսներէն, որոնց շահած և գնողներուն վճարուած պարգեւները առաջին տեղը կը բռնեն հրապարակին վրայ։

Յառաջիկայ 1893 Եւր. փետրվ. 1 ին, այսինքն յունվար 20 ին պիտի քաշուի այս վիճակահանութեան 138 երորդը, և 600 հոգի պիտի շահին։

Եթէ ամբողջ բրոմէս մը գնէք, ինչ որ շահիք, ամբողջապէս կը ստանաք։ Եթէ կէսը գնէք, կէսը կը ստանաք և եթէ քառորդը գնէք, շահուածին քառորդ մասը միայն կըստանաք։ Ամբողջ բրոմէսին գինն է 7 ոսկէս, կէսինը 5 և քառորդին 3 ղրուշ։ Գաւառներէն թուղթի բուլ ալ կընդունուի, պայմանաւ որ գալիք ու երթալիք ապահովագրեալ թղթային ծախքը գնողը վճարէ։ Հարիւր ղրշ.ի մէկէն գնողին և ծախողներու դեղջ կ'ըլլայ։

Ղալաթիա կամուրջին գլուխը թիւ 33

363 ՏԻԳՐԱՆ Մ. ԱՐՋՐԵԱՆ

ՆԻՔՈԼԱ ԱՆՏՐԻՕՄԷՆՕ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

Պոլիս Ս..-Բ..Ն Պ..-.ղէ. Քէ.-.ճէ.էր Պողոց Բէ- 99

Պ. Նիքօլա Անտրիօմէնօ այս անգամ Եւրոպայէ բերել տուած է լուսանկարչութեան յատուկ բազմաթիւ նորահնար գործիներ թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր լուսանկարներու պատրաստութեան համար։ Պ. Նիքօլա Անտրիօմէնօ ինքն անձամբ կը հանէ իրեն դիմող բազմաթիւ յաճախորդաց լուսանկարները։ Իբրեւ ապացոյց իւր կատարեալ յաջողութեան և յաճախորդացը հարկ եղած ապահովութիւնը սալու համար կը ծանուցանէ որ եթէ լուսանկար մը առաջին անգամ չյաջողելով տիրոջը կողմէ մերժուի, պատրաստ է երկրորդ անգամ հանել զայն։ Ո՛վ որ կը փափաքի թէ՛ աժան գնով, թէ շուտ և թէ բնականին նման լուսանկար մը ունենալ կրնայ աւելիէն օգուտ քաղելով դիմել Պ. Նիքօլա Անտրիօմէնօի լուսանկարչատունն, ուր ամեն կերպիւ գոհ պիտի մնայ։

Ինչպէս որ յատակ և պայծառ օրերու մէջ, նոյնպէս ամպոտ և մառախլապատ օրերու մէջ եւս լուսանկարք ամենայն յաջողակութեամբ պիտի հանուին նոր գիւտերու շնորհիւ։

Ջգուշացէ՛ք կարգ մը անձերէ, որք ինքզինքնին իբրեւ լուսանկարիչ կը ներկայացնեն։ 90—90

ԻԼԱՆ ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Տոյիւրէյի սաքիյիւյէ մաթպաասընտա միւթէրրէքիմ զըլըրընըլը քէաղըտլար պիլ-միւզայէտէ Փիրուխթ օլունաճաղընտան իշթիրայէս թալիպ օլանլարըն սէնէյի հալիէ քիանունը սանիսի 15ինէ գատար մուհասէպէ տայիրէսի չըւալյի մահսուսընա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 61 2—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

322

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,695,969. ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐՒՈՅ 2,650,872

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,056,900. ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐՒՈՅ 1,076,800

Վերոյիշեալ Ընկերութիւնք Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոփոխական ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դիւրութեանց շնորհիւ մեծ գումարներու ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի մէջ վճարած են ցարդ աւելի քան 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ: Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք երկրորդ կամ Ղալաթիա Մեհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 bis սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց.

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՇԹԱՅՆ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐՈՒ

Մարդոց, Տղայոց, Կանանց, Օրիորդաց և փոքրիկ աղջկանց համար

Բարաքէօյի հրապարակը, Թիւ 20, մեծ վաճառատուն Պորսայի և Եէնի Ճամի փողոց, Թիւ 8, Թիւնէլին մօտ: Աշնան եւ ձմրան եղանակներուն համար մեծաքանակ հանդերձներ բերուած են ՄԱՐԴՈՑ, ՄԱՆՉԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

Վերջին նորելուկն ձեւերուն այնքան ճոխ ու բազմազան մէկ ընտրութեամբ որ սքանչացնեմ պիտի առնէ որչափ ընտիր ճաշակի, տեսակի և դիմացկունութեան նոյնչափ ալ հանդերձներ և գնոց գերագոյն աժանութեանն կ'ըլլայ:

Կանանց, օրիորդաց և փոքր աղջկանց զգեստներու ՄԱՆՆԱՐ ՃԻՒՂԸ որք կը պարունակեն մեծաքանակ մանթօներ, բաճկոններ, բեկրուններ (ժաքէթներ մետաքսեայ աստառով և առանց աստառի), սուգի զգեստներ, ուղեւորութեան մանթօներ, անջրանցիկներ, երկար և կարճ վիզիթներ, թաւշապատ և մուշտակաւոր ժաքէթներ մուշտակաւոր ռոտինկոտներ, ինչ էս նաեւ մեծ մթերք օրիորդներու, փոքր աղջիկներու և մանուկներու համար, ամենաընտիր ճաշակով և վայելչութեամբ:

Գիները չափաւոր յայտնի հաստատ են 354

Royal Windsor

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ ՄԱԶԵՐՈՒ

Սպիտակ մազեր ունի՞ք, մազերնիդ կը թափի՞ն, մազերու արմատները թուլցա՞ծ են կամ կը թափի՞ն: Եթէ ունիք այդ տեսակ բաներ գործածեցէ՛ք Ռօայէլ Վինտզորի դեղը, որովհետեւ այս դեղ երիտասարդութեան ատենին պէս, բնական գոյն մը ու գեղեցկութիւն մը կ'ուտայ սպիտակ մազերուն և կ'արգելու մազերու թափիլն ևայլն: Այս դեղ, որուն տէրը չքադրամի արժանացած է, մազերու միակ վերանորոգիչն է: Անյուսալի արդիւնքներ առաջ բերելով, վաճառումն օրէ օր աւելնալու վրայ է: Փափաքողաց պիտի ղրկուի մանրամասնութիւններ ու վկայութիւններ պարունակող ծանուցումն, առանց որ և է ծախքի: Այս դեղ կը վաճառուի գլխաւորաբար վարսավիրաներու և դեղագործներու քով:

Վէրժէնիի վարդի սպեղանին երեսի գոյնը կը գեղեցկացնէ: Այս եւս կը ծախուի Ռօայէլ Վինտզորի ծախուած տեղերը:

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքադրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդէսին մէջ.

Քսան տարուան յաջողութիւն յԻտալիա, յԱմերիկա, ի Հնդկաստան, յԱրեւելս և յԵգիպտոս.—Շքադրամ 1885ի Անվերսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մելպուրնի և Պրուսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատելֆիոյ, 1873ի Վիեննայի մի ջազգային ցուցահանդէսներուն մէջ:

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ տաքդաչապահական ամենէն ծանօթ պիտքըրն է:—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իբր զգաւշական գործածութեան ճահճային երկիրներու տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլէրայի:

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը:

Այս ըմպելիք, բոլոր ծանօթ պիտքըրներէն և ամէններէն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր ճաշէն առաջ իբր ախորժաբեր: Ճաշէն յետոյ, աղէկ մարսողական է: Կարելի է խառնել զայն վերմութի, գինիի, Սելցի ջրոյ և խահուէի հետ.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշարարաց, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով:

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՄԻ և ԲԷՔՔԻԱ 2218

ՔԱՈՒՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԹԻՔ)

(ԵՒ ՄԱՆԹՕ ՄՈՒՇԱՄԲԱ

ՀԱՆՐԱՃԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ՌԻԲԸՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

NORTH BRITISH RUBBER Co. LIMITED TRADE MARK EDINBURGH — NORTH BRITISH RUBBER Co. EDINBURGH

Մայրաքաղաքիս մէջ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է, թէ մեր քաուչուէ մուճակները կը գերազանցեն հրապարակիս վրայ գտնուածները թէ՛ իրենց ճաշակաւ եւ թէ հաստատուն զուտ կաուչուքէ շինուածքով:

Այս անգամ մեր յաճախորդաց փափագանաց համեմատ ընտիր բրդենէն կերպասէ եւ զուտ կաուչուքէ շինուած խիստ ձեւաւոր և դիմացկուն մանթօ բերել տուած ենք:

Ինչպէս գործարանիս մուճակները նոյնպէս մանթօները ուրիշ գործարաններու շինուածին 2-3ը կը հինցունէ եւ մէջը բնաւ ջուր չառներ.

Մեր մուճակներուն ներսի կողմը, կշիռ մը եւ դուրսի կողմը առիւծի պատկերը դրոշմուած է, եւ կը վաճառուին բոլոր քաուչուէ մուճակ ծախողներու քով: Իսկ մանթօները օձիքին ներսի կողմը կը գտնուի առիւծի եւ կշիռի նշանները, և կը ծախուի ի կեդրոնատեղին, ինչպէս նաեւ ի Ջիւանիա Արսասա չուկան, հանրածանօթ Րիֆաթ էֆ.ի քով և ի Սէլանիկ պէզէսթէն Շուկան գաֆաֆ Աճէմ Մեհմէդ Օղլուի քով: Կեդրոնատեղին է, Կ. Պոլիս, պաղճէ Գաբու Գօժամեն օղլու խան դրան կից Թիւ 1 մթերանոցը: 226

Կարող է մրցիլ քաղ վկայութեան բժշկապետ Վ. Ա. Մ. Տօքթ. Մավրոէենի փաշայ, Ջամպաքօ փաշայի եւ խորասանեան էֆէնտիի եւրոպական լաւագոյն գոնեաքներու հետ: Բիժիագէտ Պ. Կրաննի և Պ. Պառհալի կողմանէ տարրալուծեալ կը վաճառուի օսմանեան առեւտրական թանգարանի մթերանոցը որ Կ. Պոլիս, Ֆինճանճըլար, Թիւ 5.—100 ռուպլայ պարգեւ վերոյիշեալ ըմպելիները տարրալուծելով քնաալար տարրի մը ամենափոքր մասնիկը գտնողին: 392

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ՍՏԵՓԱՆԱՔԻ Կ. ԲԷԶՄԷՋԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Ղալաթիա, Մուէյէ խան, Վոյվոտա փողոց Թիւ 2

Մեր դրամատունը կ'ընդունի առեւտրական կամ սեղանաւորական ամեն ձեռնարկ ի մայրաքաղաք եւ օտար երկիրներ, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով. բաժնեթուղթի վրայ փոխատուութիւնք գանձմունք աստ և յօտար երկիրս, վճարում տոկոսի կտրոններու եւ պանքօններու, ի հրամանի տոմսեր կը յանձնէ մեծ և փոքր Ցանաստանի, Եւրոպիոյ եւ Թուրքիոյ վրայ: Եւրոպական աէրութիւններէն երաշխաւորեալ վիճակահանութիւններու պարտաթուղթեր թէ կանխիկ թէ ամսական 20էն 100 ղրշ. վճարումներով եւ ամէն դիւրութիւնք յաճախորդաց վիճակահանութեանց եւ շահերու գանձման քոնթրոլին: Ի ստորեւ նշանակեալ պարտաթուղթերէն ամեն գնող առաջին վճարումէն տէր կ'ըլլայ պարտաթուղթին՝ պաշտօնական գրով մը որուն կը միանայ պարտաթուղթին թիւը կրող նամակ մը և այդ թուականէն իրաւունք կունենայ ամեն վիճակահանութեան, և թիւն ելնելուն պէս իրաւունք ունի իր շահած գումարին ամբողջական վճարման: Գնուած բաժնեթուղթին տոկոսները գնողին կը վերաբերին առաջին վճարումէն իսկ: Աւելորդ է պարզել բոլոր առաւելութիւնն որ յառաջ կուգայ պարտաթուղթեր գնելու այս միջոցէն այն անձանց համար որք ամիսը փոքր դրամներ ունին տրամադրելի: Եւ որք օգտաւէտ և երաշխաւորութեամբ կարող են ի կիր առնուլ իրենց փոքր խնայողութիւնները՝ յոյս ունենալով հարստութիւն չինել առանց զոհողութեան: Միակ միջոց կարենալով ամիսը 20էն 100 ղրուշ տրամադրելի ընել պարտաթուղթերու գնման համար, առանց վնասու, նոյն իսկ եթէ բախտը նպաստաւոր չըլլայ ժամանակէ մը ետք կը ստացուի տոկոս բերող պարտաթուղթի մը, 200էն 500 Ֆր.ի դրամագլխոյ մը:

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԷ	Տարեկան վիճակահանութեանց թիւը	Մեծ Թիւերուն գումարը			Քուբոնին տարեկան վճարումը		387
Ցունաստանի Ազգ. Պանքան 4 %	3	Թիւ 27,	Ֆր.	300,000	Ֆր. 16	ղրշ.	100
Քրէտիթ Ֆոնսիէր տը Ֆրանս 3 %	6	,, 591,	,,	1,060,000	,, 15	,,	100
Անթուէրբ Քոմիւնալ Փարիզի 3 %	4	,, 352,	,,	1,500,000	,, 12	,,	100
Քրէտի Ֆոնսիէ Եգիպտական 3 %	12	,, 312,	,,	1,500,000	,, 7.50	,,	50
Քրէտիթ Ֆոնսիէր տը Ֆրանս անտոկոս	2	,, 444,	,,	314,000	,, 7. 5	,,	20
Անթուէրբ Քոմիւնալ Պրուսէլ քաղաքին	6	,, 141,	,,	295,000	,, 2.50	,,	20
Օսմ. պարտաթուղթ անտոկոս	6	,, 300,	,,	3,600,000	,, ...	,,	20

ՔԻՐԽՆԸՐ ԵՒ ԸՆԿ. ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԵՔԵՆԱՑԻՑ

Ի ԼԱՅՓՑԻԿ–ՍԵԼԼԸՐ ՀԱՈՒԶԷՆ

Կը շինէ Ցատուկ Մասնագիտութեամբ

ՍՂՈՑ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐ ԵՒ ԳՈՐԾԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ՓԱՅՏ ՏԱՇԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՈՒՂՂԱՁԻԳ ՍՂՈՑ

ՇՐՋԱՆԱՁԵՒ ՍՂՈՑ

Մեքենայք՝ աատաղձարանաց համար, կաշկարասիլ գործարանք, դրամարկղի գործարանք, սղոց մեքենայք, երկաթուղեաց մեքենայք, ևլն. ևլն.

Գործարանը 22,000 է աւելի մեքենայ մատակարարած է:

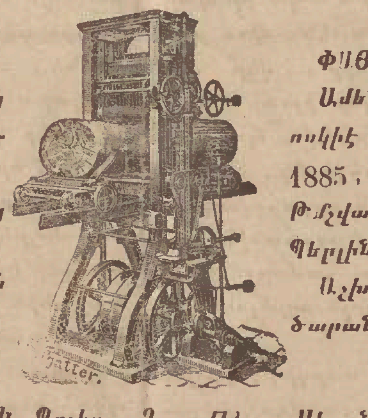

ՓԱՅՏ ՑՂԿԵԼՈՒ ՄԵՔԵՆԱՅ

Ամենաբարձր աստիճաններ և ոսկիէ չքադրամներ, Անվէրս 1885, Բորթօ Ալեկրօ 1881, Թիֆլիս 1891, Միւնիխ 1888, Պերլին 1889.

Աշխարհի ամենէն մեծ գործարանը:

Երնէսթ Քիրխնըր և ընկ. Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Սէլանիկ խան Թիւ 13 ընդ տնօրինութեամբ ճարտարապետ Պ. Սըրինկհօլայի: 101

THE ECONOMICON — ΤΕΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ — MARQUE DEPOSÉE

Ամեն անոնք որք կ'ուզեն Ճապոնի և Չինու ընտիր թէյ խմել, պէտք է դիմեն Կ. Պոլիս, Պահչէ-Գարու, Ճնլալ Պէյ խանի կից Թիւ 10 ՍԱՎՐՈՒԵԱՆ և ԽՍԱԳՈՒԼԵ Ն վաճառատունը, ուր զանազան տեսակ թէյեր թէ՛ անտակի աղնուութեան, թէ՛ ծաչակի և հոտի անուշութեան և թէ՛ գիներու աժանութեան կողմանէ անհամեմատելի են:

Ցիշեալ վաճառատան թէյերը Թուրքիոյ բոլոր թէյավաճառաց քով կը գտնուին ի վերեւ դրուած մարքայով, որու կեղծերը ելած ըլլալով պէտք է զգուշանալ: 342 31—50

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻ

Տօքթօր Ալէքի ջերմային հիւանդութեան դեղ, որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղէնաց, է գտանուած և ապացուցուած ... [illegible]

Ալէքի ջերմի ու տենդի դեղը կը ըլլէ ... [illegible] 350

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Բշ. 28/9 Օտեսայի ուղղակի, ժամ 2ին յետ միջօրէի:

Գշ. 29/10 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի ուղեւորութեամբ ժամ 5ին յետ միջօրէի. Պիրէոսի ճամբով:

Դշ. 30/11 Սեւաստոպոլի ուղղակի, առաւօտ ժամ 10ին:

Դշ. 30/11 Սուրիոյ ուղղակի փոքր Ասիոյ նաւահանգիստներէ մինչեւ Պաթում ... ժամ 11ին:

Ուրբ. 31/12 Օտեսայի ուղղակի, ժամ 2ին յետ միջօրէի:

Ազդ.—Դեկտ. 9/10, երկուշաբթի օրը կ'երթայ ... Պէյրութ, Եաֆա, և Բոր-Սայիտ ... 2

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՀԱՍՏԵՂԻ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

ՀԻՄՆԵԱԼ ԼՕԺԷՆ ՌԱԲԱԲՈՐ ՊԱՑԻ ԿՈՂՄԷ

Բերա, Սաքըզ Աղաճ փողոց Թիւ 21, Լիւբսէնպուրկի բաղանեաց մօտ. Կալաթա, Վոյվոտա փողոց, Կիւմիւշլիւ խան, Ֆրանսական նամակատան դէմը

Եթէ ունիք նիւթ մը ունիք վաճառելու հանրային աճուրդով կամ առկախութեամբ.
Եթէ կուզէք օգտուիլ լաւ առիթներէ.
Եթէ պէտք ունիք ծախսու նիւթերու վրայ կանխավճարներու.
Եթէ կուզէք ամենայն ապահովութեամբ առնել գնել կարասիներ, արձաններ, ծրարներ, գորգեր, պատկերներ, կաթսեր, արծաթեղէնք եւ ադամանդներ.
Եթէ ունիք ծրարներ, առարկաներ, մաքոք հանելիք ապրանքներ.
Եթէ կուզէք ծախել կամ գնել անշարժ կալուածներ.
Եթէ կուզէք վարձու տալ ձեր տուները կամ յարկերը.
Եթէ կուզէք տուներ կամ յարկեր վարձել.
Եթէ կուզէք օգտակարապէս մատակարարել ձեր անշարժ կալուածները.
Եթէ կուզէք ապահովագրել ձեր շարժուն և անշարժ կալուածները լաւ պայմաններով.
Դիմեցէ՛ք վերոյիշեալ վաճառատունն

Խմնամքով պահեցէ՛ք յայտարարութիւնս

Ծանօթ.—Վաճառատան կանոնագիրը հասարակութեան տրամադրութեան տակն է: 227

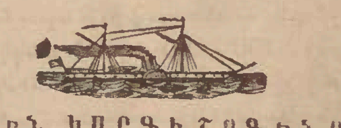

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԼՈՅԴ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՈՒՊՋԸՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Կրէէ-Եկ. Աստլլօս, Կ. Պոլիս և Օտեսսայի մէջ

ԹՈՄԱՍ ՍՈՒԼԼԱՆ ՈՐԴԻ

Անուան	Թոնաչ	Անուան	Թոնաչ	Անուան	Թոնաչ
Պլաննօ	2000	Ֆլամինկօ	1600	Բալերմօ	3200
Աստէլօ	3000	Կալիֆէօ	5500	Բանտէր	1700
Ատալօ	3500	Կիֆանօ	2200	Բիրհոմ	1500
Ապիօ	2300	Կօզօ	1900	Բոզօ	1000
Աքիլլօ	3000	Կրօնօ	2200	Ռոկրօ	2800
Գասաննօ	3000	Հէրօ	2000	Ֆիալերօ	4100
Գօրօտինօ	2200	Հիռայկօ	2000	Ֆիլլոյզօ	3200
Գրապօ	2000	Հինաս	7000	Ֆոլզօ	3000
Դեֆեալօ	8900	Լավորիէ	1200	Ֆոմլօ	3500
Դէլօ	2600	Լայնօ	5000	Ֆօտայիօ	3500
Դալերսօ	2500	Լինէօ	2300	Ֆալլիօ	4000
Դամէօ	2100	Քէլլօ	2000	Ֆանտինօ	2200
Դայօ	2000	Քոլերինօ	4200	Ֆարզօ	2000
Գօմէ	2700	Քօրհօ	2200	Ֆոլիօ	2000
Զիէգօկօ	5000	Լէօ	2000	Ֆորէնօ	4300
Զլիօ	5000	Լէոպանթօ	4600	Ֆոլլիցէ	3000
Զօրսկօ	3400	Լիքեօ	2000	Ֆոլնօ	1200
Ետէօ	2300	Լլաւ	1000	Ֆոլթօ	2800
Եանինօ	2500	Մալէնօ	1900	Ֆոլիլիօ	900
Եարօ	4800	Մարգերէ	6500	Ֆոկինօ	5000
Եղբօ	2100	Միլօ	2000	Վոլթօ	5000
Եոնիանմ	2600	Մոլինօ	2100	Վեւօ	5600
Եղսօսթօ	3000	Նիօ	2000	Զէկրա	1000
Ելիօնօ	4200	Օրլանտօ	3000	Զիֆանդինօ	200
Եմինօ	2600	Օթելլօ	5000	Զրիվօ	200
Եղրոմ	800	Օղրիսկօ	4500	Զէրօ	140
Եուօ	700	Օնօ	2000	Զօրինթօ	120
Եփրեզէն Մոնալք					8060
Երիտէլ Մոնալք					8000
Ելերէն Մոնալք					8100

«Կրոտնոս» շոգենաւը, նաւապետ Ուտ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն աստ հասաւ:

Ֆրաքօ շոգենաւը, նաւապետ Բիքըրին, այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ ընդհանուր վաճառքով, և Յունվար 14ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլսոյ համար:

Բեռնառութեան համար ամեն տեղեկութեան կ'ընծայէ

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒՈՏ Գործակալք Թիւ 17, 18. Քիւչիւք Միւմէ խան Ղալաթիա

293

Արտոնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

ԼՈՒՆԻՕՆ L'UNION

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Հաստատեալ ի Փարիզ, իւր կեդրոնավայրն, Վանք փողոց, 15

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ 33

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ — ՀԻՄՆԵԱԼ 1828ԻՆ

Դրամագլուխը	Ֆր.	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	6,700,000
Գանձելի ապահովագին (Բոլիս)	»	63,770,000
1890ի հասոյթք	»	15,000,000
Հրդեհի վնասուց վճարուած	»	160,570,000

Պ. Պ.
Ա. Տ'ԷՅՇԹԱԼ, ... Նախկին փոխ Ֆրանսական Պանքայի, Նախագահ Ֆրանսայի Հարաւային Երկաթուղեաց ընկերութեան, ՆԱԽԱԳԱՀ
Ս. ՄԱԼԷ, Մալէ Եղբարց Դրամատունէն, Նախագահ «Բարի-Լիոն-Միջերկրականէ» երկաթուղեաց ընկերութեան, Նախագահ Օսմ. Կայս. Պանքայի, ՓՈԽ-ՆԱԽԱԳԱՀ ԻՒՆԻՕՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Թ. ՕՏԷՆ, Նախկին դրամատէր, Նախագահ Վիէյյ Մօնթանեի և Լէրինայի ածխահանաց Ընկերութեան,
Ս. ՀԻՒՐՍԷԼ, Նախագահ Մէյիւզին՝ Յովզին Ապահովագրական ընկերութեան,

ՀՐԴԵՀԻ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ) Պ. Պ. ՇԱՌԼԸ ՌՕԳԻԷՐ, Նախկին պետական խորհրդական, ՏՆՕՐԷՆ. Պաւօն Ժ. ՍԼՈՒՉ, Նախկին ելմտական քննիչ, ՓՈԽ-ՏՆՕՐԷՆ

Պ. Պ.
Ս. ՃԵՅՄՍԸՆ, Հօթինկէր և Ընկ. դրամատանց տունէն,
Ֆ. ՄԻՇՕ, Նախկին Նախագահ Սէնի Առեւտրական Դատարանին, վարիչ Ֆրանսական Պանքայի, վարիչ Ֆասաղայի Հիւսիսային Երկաթուղւոյն,
Հ. ՄԻՐԱՊՕ, Միրապօ Բաքար, Բիւրայի և Ընկ. դրամատանց տունէն,
Ա. ԹԻՒՐՆԷՅՍԸՆ, Լաոնի երկաթուղեաց Ընկերութեան վարիչ,
Ա. ՎԷՐՆ, Վէրն և Ընկ. դրամատանց տունէն, վարիչ Ֆրանսական պանքայի, Արեւմտեան Ֆրանսայի Հիւսիսային երկաթուղեաց ընկերութեան, վարիչ Օսմ. պանքայի.

ԿԵՆԱՑ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ) Պ. Պ. ԱԼՊԵՐ ՖՈՒ, Տնօրէն. ԷՕԺԷՆ ԼԸ ՍԷՆ, Փոխ-Տնօրէն

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ — ՀԻՄՆԵԱԼ 1829ԻՆ

Դրամագլուխը	Ֆր.	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	93,8
Կենաց համար վճարուած	»	59,000,000
Ապահովագրեալ գումարը	»	243,580,000

Ընկերութեան դրամատեարք ի Կ. Պոլիս. ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Մասնաւոր Տնօրէնն Կ. Պոլսոյ, ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԵՐԼԵԱՆ, Կալաթա, Մահմուտիէ փողոց, Քամանտօ Պանքայի դիմաց, Երամեան խան, Թիւ 2